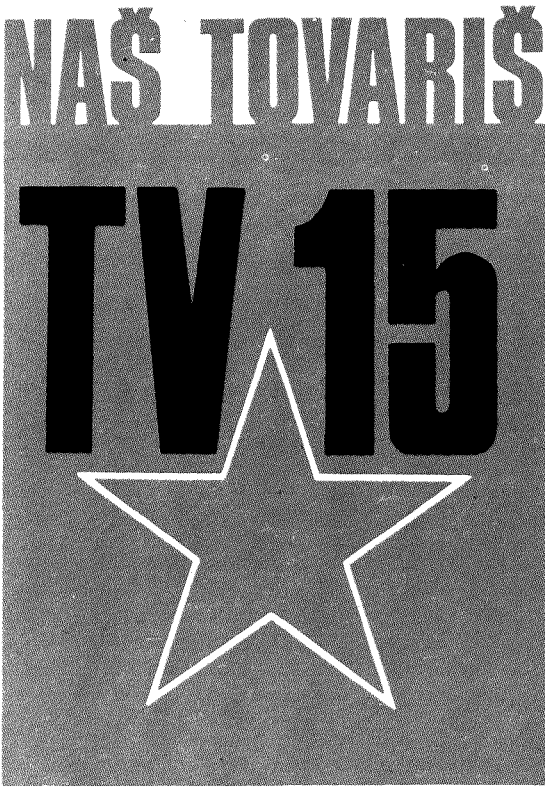

Št. 42 27. oktobra 1977 Leto XV

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

Glavni in odgovorni urednik:
SILVO TERŠEK

Novinarji:
Milena Štrajnar, Tone Urbas, Milan Vogel

Tehnični urednik:
Sine Kovic

Tajnica uredništva:
Mara Okorn

Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 140 din, za inozemstvo 160 din; posamezna številka v prosti prodaji 3 din

Uprava in naročninski oddelek "TV-15":
Miklošičeva 28, pp 598/XI, 61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Tekoči račun:
50100-833-30005 pri SDK Ljubljana

"TV-15" izhaja vsak teden – izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov:
Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo
Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 421/1-72 od 12. 4. 1974 se za "TV-15" ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk:
ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35

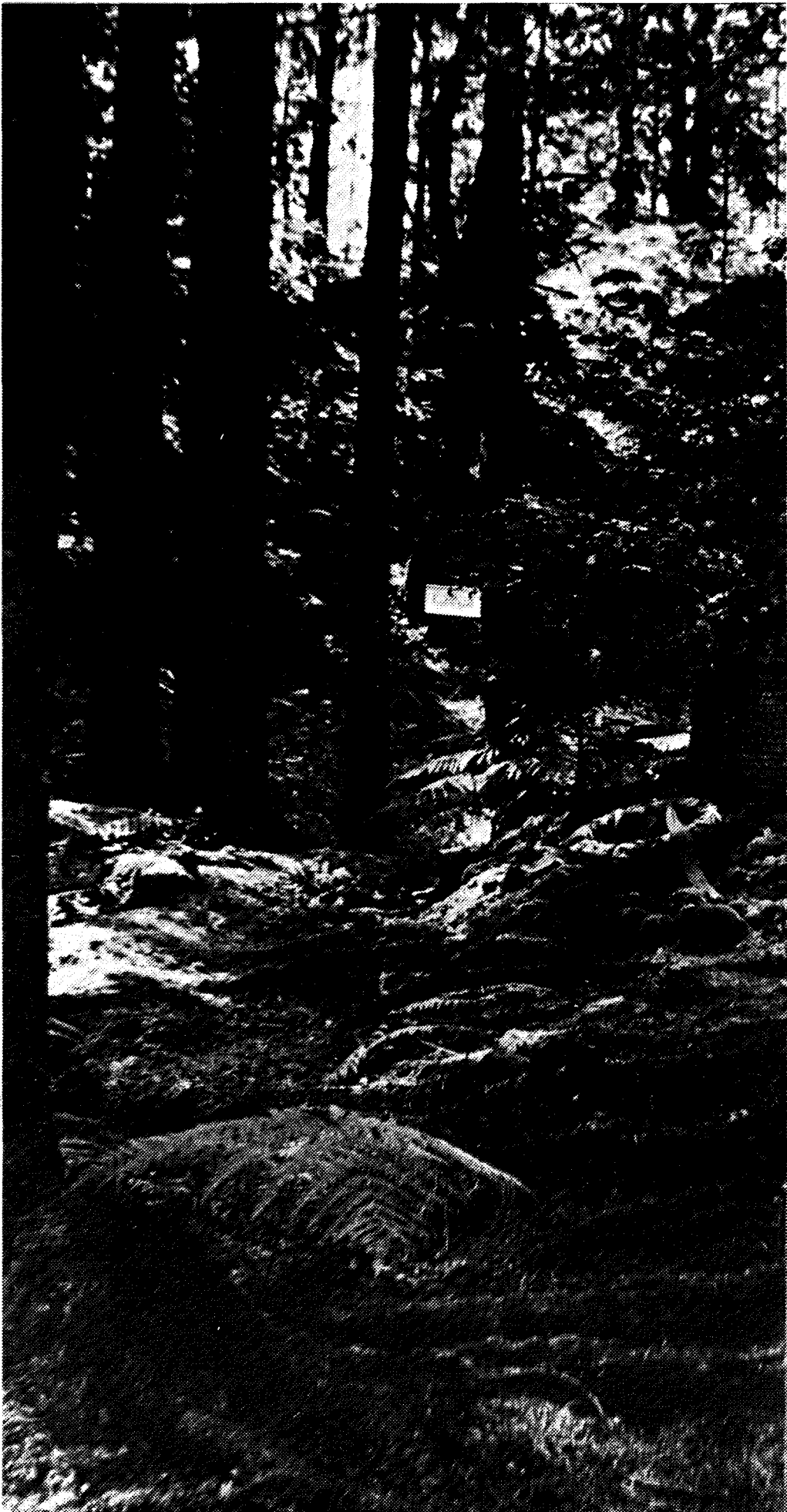
Kako je padel Alojz
Prek-Aljoša
str. 4

Vodila nas je rdeča
zvezda
str. 5

Nikoli klonili, nikoli
obupali
str. 6

Spomenik otrokom
Lidic na Češkem
str. 7

Žrtev belogardistične
morilske roke
str. 8

Na grobu
neznanega
partizana

Na prepereli deščici z obledelo peterokrako zvezdo piše, da si partizan – neznani partizan, ki si padel za svobodo svojega ljudstva. Ne vem, morda so ti storili krivico, ko so te tovariši pokopali v tem gozdu, daleč od ljudi. Toda, morda si želel prav tak zadnji dom, skromen in preprost, kot je bilo tvoje življenje.

Razen drobnih ptic, ki ščebetajo po bližnjem drevju, najbrž le redko kdo zaide semkaj. Zdaj, ko v vetru doni melodija jesenskega listja, ko stojim ob osušenem šopku cvetja, ki ga je kdo ve kdaj položila dobra roka na tvoj grob in ko se oglašajo črni kos na kobuljastem grmu, razmišljam:

ne le naše vasi in mesta, ne le ljudje, tudi ta gozd se je verjetno v tridesetih letih spremenil; več sonca je v njem in ptičjega petja. Pogosto se na stezah oglasi otroški vrišč, krošnje dreves pa vznemiri brnenje nadzvočnih letal.

Pa ti? Morda neke tvoja mati še vedno otopelo strmi skozi okno, morda v njej še vedno tli upanje. Morda si umiral počasi, kot ugaša ogenj, ki mu na silo vzamejo zrak. Morda si se, preden si junaško padel, še utegnil ozreti po svojih tovariših, po zelenih hribih, kjer si preživel mladost. A mislim, da si vedel, da ne umiraš zaman. Tisti, ki so ostali, so dobojevali tvoj boj in maščevali tvojo smrt. Nemara ti prav zato ni bilo težko umreti! Morda bi... za kar si umrl, hotel še enkrat umreti...!

Ob dnevu OZN

Več kot 1300 predstavnikov klubov ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV iz vse Slovenije se je minulo nedeljo zbralo v Celju, da bi sklenili republiško praznovanje dvasetletnice klubov, da bi počastili letošnji dan ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV. Na pretečenih dveh desetletjih so mladi, združeni danes v 415 klubih ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV z več kot 10.000 člani, lahko še kako ponosni. »V njih so spoznavali,

kakšni naj bi bili pravični odnosi v svetu, se soočali s prizadevanji za mir, aktivno miroljubno sožitje in druge vrednote, za katere se zavzema tudi samoupravna socialistična Jugoslavija,« kot je v svojem govoru na osrednji slovesnosti ob dnevu ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV, poudaril Ljubo Jasnić, predsednik republiške konference ZSMS.

To pa je program, ki služi polno pozornost, priznanje.

Spomini ob tabornem ognju

»Ne, tujcu ne bomo hlapci!« je rekel Franjo Bavec-Branko in se med prvimi pridružil partizanskim enotam

Minuli mesec je družina Franja Bavca-Branka slavila njegovih šestdeset let. Pridružili so se jim najbližji prijatelji, znanci. Plapolajoči ogenj v temni noči, tam med smrekami, je dal slavlju in slavljenčevi prehojeni življenjski poti poseben pečat. »Taborni ogenj me spominja na tisti del mladosti, ko sem izpolnjeval najbolj težavne in odgovorne naloge, na moja partizanska leta,« pravi Branko. »Ko sem se odzval klicu domovine in svojega srca ter odšel v boj.«

Ne samo taborni ogenj, tako pristrčno vzdušje lahko vzpostavi samo človek vedrega in iskrenega duha, z bogato in delovno uspešno preteklostjo, vezano za dobro svojega naroda, polno osebnega odrekanja, – človek, kakršen je tovariš Branko

Srečanje je rodilo spomine:

Na tiste dni, ko je še pred drugo svetovno vojno občutil krutost fašizma in njegove zapore, v katerih se je naučil ceniti svobodo, še bolj ljubiti domovino... Vojno je dočakal v zaporu in se vrnil v že okupirano Loško dolino, v rojstni kraj Iga vas. »Ne, tujcu ne bomo hlapci!« je rekel Franjo Bavec-Branko in se med prvimi pridružil partizanskim enotam. In ko so se oktobra leta 1942 zbirali partizanski prostovoljci za odhod v Slovensko Primorje, je bil med njimi tudi Branko. S Soškim odredom se je priključil primorskim borcem, da bi na ozemlju, ki so ga fašisti imeli za »terra italianisima«, s puško v roki, spodkopaval in pomagal izruvati korenine dolgoletnega fašističnega zla.

Po razpadu Italije je Franjo Bavec-Branko dobil nalogo, da tam okrog Soče, pomaga pri organiziranju Titove vojske. Še več! Kot vojnopolitičnega inštruktorja so ga poslali k novoustanovljenim italijanskim partizanskim enotam v Furlanijo, kjer je opravljal poslanstvo proletarske solidarnosti in požrtvovalno širil ideje marksizma, leninizma.

Kmalu je postal prvi pomočnik komandanta 2. soške brigade, pozneje pa njen komandant. Uspešno jo je vodil v borbah po Beneški Sloveniji, za Kobarid in Idrijo. Njegova zasluga je tudi, da je brigada – pozneje imenovana 18. »Bazoviška« – postala udarna.

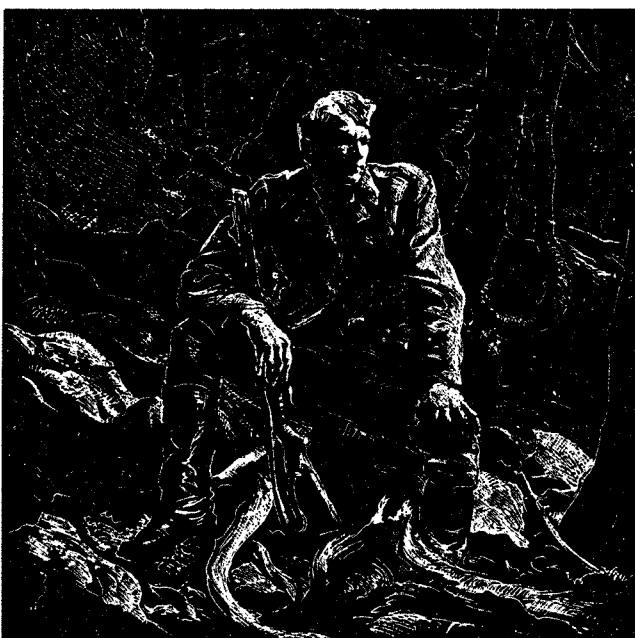
Leta 1944 se je partijsko vodstvo Franja Bavca-Branka ponovno vrnilo v enote, ki so se borile na območju Posočja, v Beneški Sloveniji, Reziji – tja na zahodni del etničnega območja, kjer je bil prisoten slovenski duh. Vojno je sklenil kot komandant operativnega štaba za območje zahodne Primorske! Enote pod njegovim vodstvom so vodile hude boje v krajih, ki niso posebno primerni za partizansko vojskovanje. Pa vendar so številčno narasle, rasla je tudi borbena pripravljenost in to v tolikšni meri, da so z borbo prodrli globoko na zahodno črto Gemoni-Udine-Krmin.

Njegovi soborci smo ponosni nanj in na njegove sodelavce. Že samo ta uspeh, da pri samem koncu vojne z borbo pridejo tako daleč, na črto Gemoni-Udine-Krmin, ter si poda roko z zavezniki v Furlaniji, postavi v Udinah, poleg štaba zavezniške vojske, štab Titove vojske, je dogodek, pomemben ne samo za nas Slovence, marveč za vso Jugoslavijo.

Po osvoboditvi je Franjo Bavec-Branko kot načelnik odreda JLA, nastanjenega v coni A, severovzhodno od Trsta, opravljal vojaško-diplomatske naloge. In nemalokrat so pogoji zahtevali, da je moral nastopati tudi ostro in ponosno, z vsem dostojanstvom oficirja nove, mlade Jugoslavije.

Vrhovni komandant, tovariš Tito, ga je pozneje poklical na delo, ki ga tovariš Branko ni poznal, v vojno mornarico. Moral je začeti malodane znova. Takrat je prvič rekel: »Dajte mi delo, ki ga poznam!« Pa so mu rekli. »Ti si komunist, mlad in sposoben, da se naučiš še marsičesa.« In začel se je učiti, delati. Ni bilo prostega časa. Ne za družino ne za prijatelje. S pomočjo soproge Olge, borke, je ustvaril družino. Postal je kapetan bojne ladje. Poveljeval je enotam naše mornarice na rekah, na modrem Jadranu.

Pred nekaj leti se je Branko upokojil. Najbližji so mu takrat rekli: »Sedaj se posveti nam!« A ni bilo tako. Partija mu je zaupala nove naloge. »Zveza komunistov me ni upokojila,« reče rad v šali. Nekajkrat sem hotel zvedeti, koliko dolžnosti ima, pa naštevanju ni bilo ne konca ne kraja. Trenutno je tudi predsednik krajevne

SLOVENSKI PARTIZAN, Božidar Jakac, 1944, visoka jedkanica

skupnosti v občini Ljubljana-Moste, kjer živi. V prostem času, ki ga tu in tam le ugrabi, rad piše poljudne članke, predvsem na temo narodnoosvobodilnega boja.

In kako v prihodnje? »Napisal sem monografijo svoje prve brigade, zdaj pišem hkrati še dve.« Sicer stalno nekaj dela. Kot Notranjec je tudi lovec, pa prijateljem pomaga pri delu, popravilu hiš v Posočju, hodi na akcije Briško-beneškega odreda. V delu je njegovo zadovoljstvo, sreča, zdravje. Njegovi položaji in delo niso plačani.

Takšen je Franjo Bavec-Branko! Čeprav počitka ne pozna, je svež, zdrav in krepak. In ob tabornem ognju smo mu zaželeli: »Še na mnoga leta, tovariš!«

FRANC ČRNUGELJ
Podutiška B 4/16
p. Ljubljana

Pismo uredništvu

Že več let sem naročen na TV 15, ki je bil sprva tudi najcenejši slovenski tednik. V splošnem je bil zanimiv, saj nas je seznanjal z dogodki iz narodnoosvobodilnega boja. List se vedno bolj izpopolnjuje. Zadnje tri mesece pa je nastal pri časniku viden in velik napredek, tako po zunanosti, še bolj pa v vsebini.

Večkrat sem že bral, da bi bil TV 15 lahko še bolj razširjen – čeprav je naklada, to je treba poudariti, 40.000 tudi velika – posebno med borci, udeleženci osvobodilnega boja. Ali ne bi naša borčevska združenja po krajevnih organizacijah lahko storila več za njegovo razširitev? Mislim, da bi lahko. Glede na svojo vsebino in obseg, časnik res ni drag, pa še v dveh obrokih je plačljiv. Veliko bi se za razširitev lista lahko naredilo tudi na občnih zborih, letnih konferencah, ki se bodo kmalu pričele. Ne vem točno, če je TV 15 prekoračil tudi naše meje ter našel naročnike v zamejstvu, tako na Tržaškem, Goriškem in Koroškem. Saj imamo tam še vedno borce za pravice narodnostnih manjšin in časnik, kakršen je TV 15, bi jim bil lahko v pomoč.

STANKO SKOČIR
Sojerjeva 10
p. Ljubljana

Brez godrnjanja bi laže živeli

Odmev na »Dopustniško trpljenje v Banjolah«, 34. številka TV 15

Večkrat se vprašam, zakaj vsi tako radi pretiravamo, kadar karamo, pohvale pa gredo iz naših ust zelo nerade in še te so ponavadi skope. Včasih se mi zdi, da je to čista človeška nevoščljivost, bodisi zaradi večjih sposobnosti, morda komu zavidamo mladost. Kdo ve?

Rada bi povedala le nekaj besed in sicer svoje mnenje o tistih mladih nadobudnežih v Banjolah, kot jih je imenoval tudi tovariš v članku, ki je izšel v TV 15, pred kakšnim mesecem.

Spet je tu jesen, konec dopustov in počitnic, sončnih in toplih dni, lepih in žal tudi slabih spominov. Že nekaj let nazaj preživljam svoj dopust v Banjolah v domu ZZB NOV. Ne morem reči, da so ti dopustniški dnevi, posebno, če je človek že malo v letih, najboljši za počitek in dobro spanje, potem je tu še sprememba zraka, sobe, okolja...

Vsako leto vidim na dvorišču skupino fantov, mladi so in polni življenja ter v vsakem izmed njih lahko najdem delček svojih otrok, svojih mladih let. Zakaj? Tudi jaz rada pojem, saj sem že kot dekle z največjim veseljem prepevala. In še nekaj je: Saj se danes že tako redko sliši pesem iz ust naših mladih ljudi! Pesem že, pesem. Toda kakšna? Tu v Banjolah pa so bili kamen spotike fantje, ki so peli revolucionarne pesmi. Mar ni najlepše, če slišimo lepo partizansko pesem iz mladih ust, mladega srca, zapeto tako živo, kot takrat, ko smo jo peli v dolgi koloni, mrzli zimi, slabo oblečeni... Fantje so pesem, ki so jo začeli, vedno zapeli do konca, brez kakršnegakoli popačenja. Medtem ko smo mi pozabili že marsikatero kitico pesmi, ki so nam v teh težavnih dneh pomagale prenašati trpljenje.

Zato sem se velikokrat vprašala, kaj je tako grozno motilo tega človeka, da je napisal takšen članek. Odgovora nisem našla.

Prepričana sem, da ta skupina ne bi smela biti v spotiko, sploh pa ne v tem domu, saj gre za sinove borcev in sploh bi morala biti partizanska pesem del vseh nas, ki preživljamo svoj dopust v Banjolah.

Rada grem v Banjole! To je miren kraj, brez velike gneče, z dobro postrežbo. Zato vsem rečem: Pozabite na naslov članka »Dopustniško trpljenje v Banjolah«!

ZINKA MOŠKRIČ
Cesta II. grupe odredov 49
p. Dobrunje

Petdnevni izlet v Dalmacijo – za borce NOV – prekomorce

Na željo mnogih udeležencev NOVJ (iz Slovenije, Istre in zamejstva), ki so svojo borbena pot prehodili skupaj z enotami Omega dalmatinskega udarnega korpusa in pozneje Četrte jugoslovanske armade, sta Osrednji odbor prekomorcev – borcev NOVJ in ZZB NOV Piran (ki je prevzel tudi celotno skrb za realizacijo izleta), organizirala izlet od 29. marca do 3. aprila in sicer petdnevni v Dalmacijo, z ogledom važnejših krajev, kjer so se borile

prekomorske brigade. Takrat se je udeležilo izleta več kot 250 ljudi (med njimi 60 iz zamejstva), prijav pa je bilo toliko, da so se organizatorji odločili izlet še enkrat organizirati in to od 30. oktobra do 3. novembra letos.

Odhod z ladjo iz Reke je v nedeljo, 30. oktobra 1977 ob 12. uri.

Tudi tokrat bodo izletniki obiskali: Vis, Hvar, Korčulo, Rab ter Split, Šibenik in Zadar.

Muzej NOB na Dolenjskem – da ali ne?

V teku je zbiranje zgodovinskega gradiva in sredstev za oddelek NOB Dolenjskega muzeja. Prizadevni člani odbora Novo mesto, pa tudi drugod po Sloveniji, se trudijo, da bi zbrali čimveč, v prvi vrsti finančnih sredstev. Znano je namreč, da je prvotni načrt že sedaj zaradi pomanjkanja sredstev zmanjšan za celih tristo m², kar je brez dvoma velika škoda.

Vsi, ki smo na Dolenjskem doma in smo bili v teh revnih, na žalost še danes slabše razvitih krajih, v partizanih, čutimo dožnost in obvezo, vključiti se v to veliko, zares potrebno, žal zapoznelo akcijo, saj se s tem oddolžujemo svetlemu spominu tisočim našim soborcem, ki so žrtvovali svoja življenja, prepirani, da ne bodo pozabljeni. Tega njihovega zaupanja ne smemo pozabiti. Da njihove kakor tudi žrtve drugih širrom po Sloveniji in Jugoslaviji, niso bile zaman, zgovorno govorijo nove šole, bolnice, tovarne, ceste in železnice... Mnogi od teh objektov nosijo imena padlih junakov, vsa pa bi nujno morala biti vpisana v tem našem novem oddelku NOB-Dolenjskega muzeja, saj je to najmanj, kar lahko za te naše tovarišice in tovariše storimo.

Med nami so tovarišice in tovariši, ki so se z vso vnamo lotili tega dela, nekateri pa na akcijo gledajo podcenjevalno, celo s posmehom. Neprestano poudarjajo, da bi morala Dolenjski muzej zgraditi država, družba, češ, da je Dolenjska to zaslužila. O deležu Dolenjske v NOV nihče od nas ne dvomi, toda vprašanje je, kako naj – v letu 1977 – zgradi naš muzej država, ko pa je vendar jasno, da smo država mi sami. Pozni smo z našimi predlogi in akcijami, cene so v teh letih močno zrasle, slike iz NOB pa – na žalost – marsikje strašno zbledle...

In kako napreduje zbiranje sredstev? S kakšnimi informacijami razpolagamo, odkod ideja, da široko razpredemo mrežo sredstev?...

V celotno akcijo se je zelo aktivno vključil okrožni odbor aktivistov OF novomeškega okrožja s svojimi podokrožnimi in rajonskimi odbori. Samo podokrožni odbor aktivistov OF podokrožnega odbora Mirna peč – Žužemberk je do sedaj zbral oglasov v vrednosti 37.000 ND (Mercator... 5000, Litostroj – 5000, Ilirija Vedrog – 5000, Avto moto zveza Slovenije – 5000, NB Ljubljana – 5000, Elektro Ljubljana okolica – 2000, Tosama Domžale – 10.000), obveznic za ceste v vrednosti 12.500 din (Bogdan Osolnik – 7500, Mara Rupena – 5000), samo na srečanju aktivistov podokrožij Trebelno in Trebnje smo prodali blokov v vrednosti 24.000. Letos so jih na Mirni kupili že za več kot pol milijona starih dinarjev. Nekateri posamezniki so kupili po 8 ali celo 10 bonov po 100 ND. V Celju je zbranih skoraj 3 milijone starih dinarjev prostovoljnih prispevkov, zahvaljujoč prizadevnosti Cveta Pelka iz Podturna.

Seveda med nami nihče ne misli, da je s takim prizadevanjem mogoče zagotoviti celotno vsoto za izgradnjo prepotrebne regionalnega muzeja na Dolenjskem. Menimo pa, da s tem dajemo svojo podporo, svoj delež celotni akciji in želimo vključiti slehernega, ne samo borca, partizana – aktivista, ampak vsakega državljanja, ki mu je spomin na žrtve in na celoten narodnoosvobodilni boj drag. Malo je držav na svetu, ki se lahko ponašajo s tako svetlo tradicijo, kot je naša in zakaj ne bi zanamcem ohranili njeno podobno tako svetlo, kakor je bila.

Od delovnih organizacij in družbenopolitičnih organizacij so se do sedaj

vključile v glavnem novomeške, za kar jim gre vsa zahvala in priznanje. Prav pa bi bilo, če bi se tem prizadevanjem odzvala tudi druga podjetja. Zakaj? Zdi se nam, da bi težko našli kraj, odkoder ni bilo partizana, ki bi vsaj enkrat ne bil na Dolenjskem in v Beli krajini. Prav tako menimo, da je redka delovna organizacija, ki ne bi imela v svojih vrstah vsaj enega dolenjskega partizana. Če bi vsaka taka organizacija prispevala samo (vzemimo minimalno vsoto) sto din, bi tako mimogrede zbrali petdeset starih milijonov. Tistih 100 ND pa večkrat mimogrede porabimo, za manj pomembne stvari in bi verjetno lahko še povečali tisto številko vsaj za dve ničli in tako povišali celotno vsoto. Tudi občine bi lahko prispevale, preko svojih organizacij, kajti borci, partizani – aktivisti so svojo zavest v glavnem pokazali med NOB in z današnjim deležem.

Čas teče, več ali manj vse pokrajine – regije imajo svoje muzeje NOB, Dolenjska ne. Zakaj? Ga morda ne potrebuje, ali pa ga ne zasluži? Ne eno, ne drugo. Še kako ga potrebuje in zasluži!

Vsem posameznikom, družbenopolitičnim organizacijam in organizacijam z združenega dela, ki so akcijo kakorkoli podprli, iskrena hvala v imenu vseh tistih, ki so padali po dolenjskih gričih in hostah, v imenu njihovih žena in otrok, še posebej partizanskih mater, vsem ostalim pa prisrčno vabilo, da po svojih močeh podpro izgradnjo muzeja – spomenika NOB vsej Dolenjski oziroma vsem, ki počivajo po dolenjskih grapah in doleah – v večno zahvalo, trajen spomin in nenehni spomin bodočim rodovom.

Podokrožni odbor aktivistov OF za podokrožje Mirna peč-Zužemberk

Tiskovni sklad TV-15 je decembra 1976 ustanovil ustanovitelj časnika TV-15-republiški odbor ZZB NOV Slovenije. Vanj prispevajo sredstva občinski odbori ZZB NOV, zveze rezervnih vojaških starešin, družbenopolitične skupnosti, družbenopolitične in delovne organizacije in posamezniki.

Sredstva, zbrana preko tiskovnega sklada, se uporabljajo za denarno pomoč glasilu ZZB NOV in ZRVS Slovenije za premostitev težav ob raznih podražitvah papirja ter ob povečanju raznih drugih stroškov, ki jih zahteva sodobnejše urejanje in tiskanje glasila. Sredstva tiskovnega sklada se zbirajo na tekočem računu: Republiški odbor ZZB NOV Slovenije, številka računa: 50100-678-45473/tiskovni sklad TV-15.

Ker letos kljub podražitvam tiskarskih storitev in drugih uslug naročnine nismo zvišali, nas pestijo denarne težave. Pozivamo vse družbenopolitične skupnosti, delovne in druge organizacije ter posameznike, da po svojih možnostih preko tiskovnega sklada pomagajo edinemu borčevskemu časopisu v Sloveniji. Le tako bomo lahko zagotovili redno izhajanje glasila!

RO ZZB NOV Slovenije, Uredništvo in uprava časnika TV-15

V tiskovni sklad so prispevali

Zveza prostovoljcev za severno mejo	din
Ravne na Koroškem	200,00
Občinski odbor ZZB NOV Ljubljana-Bežigrad	1000,00
Občinski odbor ZZB NOV Ljubljana-Šiška	1500,00
Občinski odbor ZZB NOV Izola	2000,00
Občinski odbor ZZB NOV Tržič	1000,00
Občinski odbor ZZB NOV Maribor	3000,00
Občinski odbor ZZB NOV Šentjur pri Celju	500,00
Občinski odbor ZZB NOV Laško	3000,00
Občinski odbor ZZB NOV Hrastnik	1500,00
Krajevna organizacija ZB NOV Zdobrova-Sneberje	500,00
Mestna organizacija ZB NOV Nova Gorica	1000,00
Krajevna organizacija ZB NOV Murska Sobota	1600,00
Osnovna sindikalna organizacija sekcije za vleko Nova Gorica	2500,00
Anton Jež, Utik 29, p. Vodice	700,00
Tončka Brenčič, Obirska 27, Ljubljana	300,00
Jašo Krašovec, Srebrnjak 33, Zagreb	60,00
Anka Jurič, Janežičeva 21, Ljubljana	50,00
Ivan Lačen, Čečovje 18/b, Ravne na Koroškem	30,00
Silva Kovač, Kristanova 10, Ljubljana	60,00
Dedič Janka, Premrla Vojka	155,00
Emil Strniša, Čepovanska 2, Ljubljana	48,60
Ivan Mezgec, Kraigherjeva 9, Postojna	190,10
Srečko Šorli, Blejska Dobrava 10, Jesenice	429,30
Josipa Podbršček, Ulica talcev 9, Ljubljana	355,00
Andrej Pagon, Grajska 12, Tolmin	300,00
Pavla Rutar, Bukov drevored 29, Tolmin	140,00
Anka Bračun	86,50
Jolanda Kos, Letoviška 36, Portorož	132,90
Andrej Pegan, Koprija 5, Dutovlje	43,25
Stane Simčič, Mlakarjeva 10a, Kamnik	389,25
Stane Pečar, Podlubnik 80, Škofja Loka	162,00
Vida Klatzer, Pahorjeva 10, Koper	500,00
Sonja Gomzi, Adamičeva 8, Ljubljana	100,00
Andrej Štoka, Marežige pri Kopru	500,00
Jožef Vende, Podmelec 36, Klavže	300,00
Leopoldina Novak, Šmartinska 14, Ljubljana	75,00
Rado Škraba, Brejčeva 2, Ljubljana	70,00
Amalija Škof, Brejčeva 4, Ljubljana	70,00
Skupaj do 19. oktobra 1977	24.526,90

Slavnostna seja ZZB NOV Sežana

Ob tridesetletnici organizacije ZZB NOV Jugoslavije je občinski odbor ZZB NOV Sežana 14. oktobra 1977 pripravil slavnostno sejo. V govoru je predsednik občinskega odbora ZZB NOV Sežana tovariš Miro Škapin poudaril pozitivno vlogo borčevske organizacije v naši družbi, še posebej v SZDL, kjer je pomemben politični faktor za krepitev našega samoupravnega socialističnega sistema. Naši borci pa se morajo vsestransko angažirati pri krepitvi demokratičnih odnosov in prakse samoupravnega odločanja, pri utrjevanju delegatskih odnosov in uresničevanju zakona o združenem delu. Naši borci vsestransko delajo v odborih za splošni ljudski odpor. Prizadevati si moramo, da bo vsak naš občan vključen v vseljudski odpor, da bo pripravljen braniti pridobitve naše revolucije in se upreti vsakomur, ki bi poskušal ogroziti naš samoupravni sistem. Tudi zaradi tega je naša dolžnost prenašati izkušnje iz NOV na mlajše generacije.

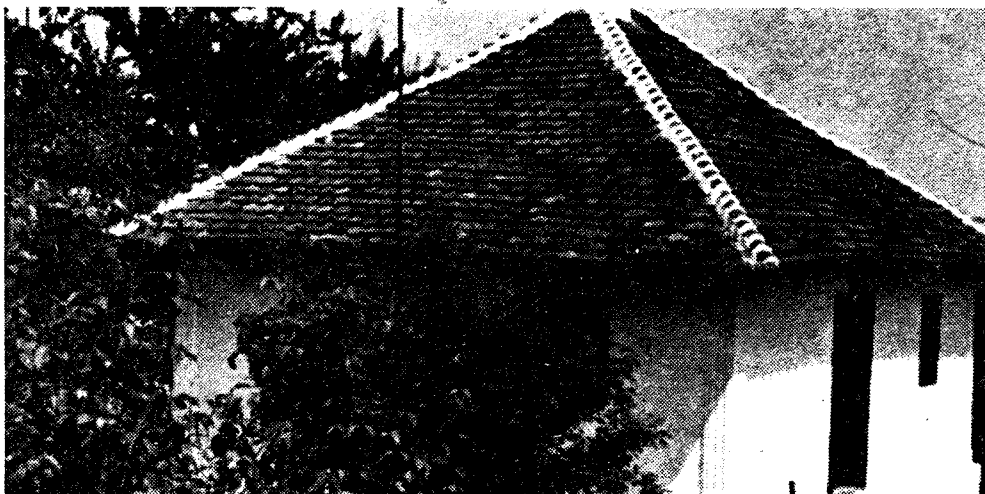
Idejna usmerjenost borčevske organizacije v Jugoslaviji povsem ustreza ustavnim spremembam in tako izpolnjuje pogoje družbenopolitičnega dela v našem samoupravnem socializmu.

Tovariš Škapin je omenil tudi sodelovanje naše organizacije s pokrajinsko zvezo partizanov Italije v Julijski krajini in Trstu ter z njenimi sekcijami, ki delujejo na tržaškem Krasu, kjer živi večinoma slovenska manjšina v Italiji. Poudaril je, da so nas tudi osimski sporazumi obvezali, da moramo sodelovanje z naprednimi silami v zamejstvu še poglobiti, saj tam živi veliko borcev, ki so se bojevali v sklopu naših partizanskih enot. Ista misel je bila izražena tudi v sklepih 8. kongresa ANPI v Firencah 4. novembra lani.

Spomin na padle tovariše so na slavnostni seji počastili z enominutnim molkom, udeležence pa je pozdravila skupina pionirjev OŠ Srečko Kosovel.

MARIJA GEC

Tito je prišel

Ko se je zdanilo, so prišli k meni tovari-

SLOBODAN STANKOVIĆ

Hvala za izčrpno pojasnilo!

Ko je padel Aljoša, so Nemci pri njem našli tudi sliko Marice Poličnik p. d. Kavtmanove iz Solčave. Zato so Marico in njeno mater Franciško, ki je imela trafiko, zaprli.

Po pripovedovanju
Lovra Preka-Frica zapisal
ANTON IKOVIC

Vodila nas je rdeča zvezda

Črnomelj – Vedno gostoljubna in v jesenske barve odeta Bela krajina je prejšnjo soboto gostila skoraj 100 bork – udeleženk strojepisnih tečajev v času narodnoosvobodilne borbe, ki so jih organizirali v Črnomlju, Gradacu in Novem mestu. Slavju nekdanjih partizank so se pridružili tudi gostoljubni domačini in pobudniki tega prvega srečanja – Društvo stenografov, strojepiscev in drugih administrativnih kadrov iz Ljubljane, na čelu s predsednico Sonjo Sifer. Seveda ne gre pozabiti tudi na naslednice nekdanjih partizanskih strojepisk, mlada dekleta iz vse Slovenije, ki so počastila to srečanje s strojepisnim tekmovanjem, kjer so pokazala izredno spretnost.

Udeleženke in udeleženci prvega srečanja bork-strojepis v Črnomlju

Stiski rok in objemi po 33 letih

Udeleženke srečanja v Črnomlju so se najprej zbrale pred bivšim gradom, kjer so po obledelih fotografijah in po spominih brskale ter iskale svoje nekdanje soborke. Ne bi mogli prešteti vseh toplih stiskov rok, objemov in solza sreče, ki so se lesketale v očeh. Po 33 letih so se spet srečale borke Francka, Ljubica, Mimica, Zofka, Cirila in desetne drugih, ki so prispele iz raznih koncev Jugoslavije, da v prijetnem klepetu še enkrat obude spomine na pot začeto v partizanih in prehojeno v težkih dneh povojne izgradnje. Mislim, da ni bilo nobeni žal, saj so izbrskale toliko dragocenih spominov, ki bi jih bilo vredno zbrati-zapisati in jih tako ohraniti zanamcem; kot spomin na prehojeno pot neke generacije mladih deklet v starosti od 16 do 20 let, ki so na svojih ramenih prenašale težko breme naše revolucije in povojne izgradnje. Srečanje ni bilo prvo niti zadnje, drugič se ga bodo udeležile tudi druge tovarišice, ki zdaj za ta shod iz takšnih ali drugačnih razlogov niso vedele.

Srečna sem, da se spet vidimo

Po pozdravnih besedah predsednice Društva stenografov, strojepiscev in drugih administrativnih kadrov, Sonje Sifer, je spregovoril v imenu občinskih družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine predsednik občinske konference SZDL Črnomelj Niko Požek, ki je dejal, da bodo Belokranjci vedno z veseljem sprejeli nekdanje partizanke, saj ne bodo pozabili deleža, ki so ga med

revolucijo in tudi pozneje prispevale k izgradnji naše družbe.

Slavnostna govornica, prva organizatorka strojepisnih tečajev v Črnomlju, Francka Dolenc pa je dejala: »V prvi polovici leta 1944 mi je kot članici Glavnega odbora slovenske protifašistične ženske zveze, Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenije zaupal organizacijo strojepisnih tečajev v Črnomlju. Znašla sem se pred težko nalogo, saj ni bilo primernih prostorov, primanjkovalo je kadrov, nismo imeli pisalnih strojev itd.

Vseposod je odmevalo grmenje topov, bili smo sredi vojne vihre, mi pa smo na osvobojenem ozemlju namesto vojakov pričeli uriti kader strojepisk. Veliko pomoč nam

je nudil Mestni odbor OF Črnomelj, seveda pa ne gre pozabiti na kadre, ki so se tako »vpregli« v delo. Posebej moram omeniti Nado Šenica, ki je kot begunka prišla iz Maribora in prevzela poučevanje strojepisja. Slovenski jezik je poučeval prof. Franček Šafer, sama pa sem imela na skrbi politično delo s tečajnicami. Prostore so nam dodelili v leseni baraki na Majerju, ki je ostala kot zapuščina Italijanov po kapitulaciji. Klopri smo si naredili kar sami, od nekod so prinesli pisalne stroje, Nada je narisala tastaturo za slepo tipkanje in tako smo lahko začeli.

Pri delu nas je vodila močna želja, da izpolnimo zaupano nam nalogo, kajti tedaj se nismo spraševali kdo smo in od kod smo,

naš razpoznavni znak je bila peterokraka zvezda in naš skupni cilj – svoboda.

Hvaležna sem teti Barici

Ljubica Vukšinič – Vesel je na srečanje v Črnomelj prinesla že precej obledel list papirja na katerem je pisalo, da je v dneh od 16. marca do 7. aprila leta 1944 v Črnomlju obiskovala partizanski strojepisni tečaj. Lahko je ugotoviti, da ima Ljubica v rokah izredno dragocen dokument, ki nazorno pričča, da so s tečaji v Črnomlju začeli že 16. marca, in ne kasneje kot so prej mislili, podpisali pa sta ga prvi organizatorki Frau-

ca Dolenc in Nada Šenica.

Ljubica je svoje spomine obujala takole: »Kot mlado belokranjsko dekle sem vedno želela priti do poklica. Odločila sem se za poklic šivilje. Moje želje je prekinila vojna. Doma je bilo vedno težje, moje življenje je bilo v nevarnosti, zato sem kot 18-letno dekle odšla med partizane. Brezmena so bila težka, postala sem bolehnna, na pomoč pa mi je priskočila teta Barica Žugelj, ki mi je našla mesto v prvem strojepisnem tečaju v Črnomlju. Potem ko sem se privadila strojepisja, sem potovala od notranjskega preko kočevskega, cerkniškega okrožja vse tja do osvobodjene Ljubljane, kjer sem več kot 20 let opravljala poklic strojepiske. Pri svojem delu v svobodni do-

movini sem se večkrat spomnila dela svoje poti, ki sem jo opravila v vzhodnodolenjskem odredu, potem v 15. brigadi in končno na strojepisnem tečaju, ki mi je začrtal tudi življensko pot.«

Živo se jih spominjam

V prijetni družbi nekdanjih partizank ni manjkalo tudi moških, ni bilo težko ugotoviti, da so to njihovi nekdanji soborci, ki so bili predavatelji na tečajih, ali pa so skrbeli za organizacijo le-teh.

Med najbolj razigranimi in prijetnimi je bila tudi Belokranjka Zofija Rus-Roter, ki zdaj živi v Ljubljani. Živo se je pomerila z nekdanjima »profesorjema« Mitjem Silo in Cirilo Petrak, med njimi ni bilo nikakršne »distance«, kot smo jo drugače navajeni med vzgojitelji in dijaki. Kdo bi se menil za formalnosti, kajti tedaj so bili in še danes so ostali enaki, vedno si bodo blizu, kot tedaj v najhujših urah preizkušnje – vedno bodo tovariši.

Zofija se še živo spominja tečaja v Gradacu, ki mu je starešini Mitja Sila, hkrati je predaval tudi slovenski jezik, zgodovino in zemljepis. Poleg njega so mlade strojepiske in družbene delavke urili še Anton Medved-Ali, Jože Šiška-Luka, Cirila Petrak, Maruša Saje-Krese in Heda Leskošek-Ivanuš. Vsi ti predavatelji so ji ostali v trajnem in živem spominu, spomine nanje pa je obujala v pogovoru z Mitjem Silo.

Rotarjeva je povedala, da se je na tečaju, kjer je vladala stroga disciplina, odlično počutila v krogu svojih kolegic, ki so si želele znanja. Pripovedovala je, kako je bilo težko s pisalnimi stroji in drugimi pripomočki. Pisalne trakove so morale šivati s sukancem, tipkale so kar na vrečke iz papirja itd. Kljub pomanjkljivim pripomočkom so se izšolale in kasneje opravljale zahtevne naloge.

Med drugim se je Zofija spomnila tudi bombnega napada na Gradac. Ko sta bili pred tablo predavateljica Cirila Petrak in gojenka Mimi Kokalj-Lužek iz Bučne vasi pri Novem mestu, in sta ravno »obdelovali« črko »T«, je zunaj zagrmelo. Nemška štorclja je v neposredni bližini gradu vrgla bombo, velik kos železa je med njima presekala tablo, na srečo se jima ni nič zgodilo. Pravijo, da ni bombardirala tečajnike, prišla je »strašit« naše ranjence.

TEKST IN FOTO:
SLAVKO DOKL

Zofija Rus-Roter

Ljubica Vukšinič-Vesel

S slavnosti v Črnomlju

Prvi organizatorki tečaja v Črnomlju, Francka Dolenc (na levi) in Nada Šenica

Živo pripovedovanje – starešina tečaja v Gradacu, Mitja Sila med svojimi gojenkami

Tam med Raduho, Solčavo, Matkovim in Robanovim kotom so kmetije redko posejane. Vsaka kmetija zase kraljuje v tišini gozda. Gozd je bil nekdaj njihovo bogastvo. Danes ni več.

V letih med vojno je bila skoraj sleherna kmetija pa naj je v njej gospodaril Plesnik ali Račnik, Rebnik ali Icmank, Jankar ali Hudej... trdnjava zase, zatočišče borcev, kurirjev, ranjencev, aktivistov. Z dolino so te kmetije povezovali ozki kolovozi, ki so jih komaj zmogli pari dobrih konj.

Danes večino kmetij tod okoli povezujejo široke gozdne ceste. Sodobna gozdarska mehanizacija je tudi tu našla svoje mesto. Kmetje so bližje dolini in dolina ni od njih več neskončno daleč. Živijo s svojo krajevno skupnostjo, v kateri živi nekaj več kot 650 ljudi. Srečujejo se s težavami, ponosni so na uspehe, na delo svojih rok in hvaležni graničarjem iz bližnjih karavil za nenehno pomoč.

Brez teh »naših fantov«, kakor domačini imenujejo graničarje, bi bilo marsikatero delo, ki so si ga načrtali v krajevni skupnosti, težko uresničiti. S pomočjo graničarjev pa so zgradili že marsikatero cesto, napeljali elektriko do sleherne kmetije, letos pa bo kar devet kmetij dobilo telefonske priključke. Res je, da morajo kmetje prispevati svoj delež, vendar vsaj do sedaj ni temu še nihče oporekal.

Če že kdo od kranjanc govori o uspehih vasi ali krajevne skupnosti, je v njihovih besedah čutiti vznemirjenost, češ, saj vedno nekaj delamo, se trudimo že dobrih deset let pa nimamo toliko pokazati kot drugje v drugih krajevni skupnostih, kjer so morda celo manj delavni kot pri nas pa vendar imajo srečo, da živijo v strnjem naselju, kjer imajo že od nekdaj v vasi elektriko, vodovod, šolo, trgovino...

»Morali bi«, pravijo v Solčavi, »še bolj izkoristiti vse možnosti, ki nam jih nudijo preusmerjene kmetije in kmečki turizem. V novem obratu kranjske Iskre je našlo zaposlitev skoraj dvajset žensk. Ni veliko, vendar za ljudi vajene skromnosti, tudi to nekaj pomeni. Domačini, posebno še mladina, je šla s trebuhom za kruhom v industrijsko bolj bogata središča. Govorilo se je, da nam bodo ukinili tudi šolo in da bomo morali še tistih 22 učencev prešolati v Luče v centralno šolo. Zdaj je z njimi v Solčavi ostala le še ena učiteljica. Zavedamo se prednosti sodobnega pouka, ki ga lahko učencem nudijo samo v centralnih šolah, vendar naj bo vsaj prvi dve leti šolanja našim osnovnošolčkom prizanešana še vožnja do Luč, ko morajo že sedaj s posameznih kmetij pešati po uro ali dve v eno smer, da pridejo do avtobusa, ki jih pripelje v Solčavo. In konec koncev, kaj ni šola kulturno

Med zadnjo vojno so bile kmetije na Solčavskem varno zavetje partizanov in neusahljiv vir hrane. Tod so vodile pomembne kurirske poti na Koroško, svoje delo sta tu opravljali tudi ameriška in angleška misija.

Divjala je vojna, plamtel je upor, gorelo sovraštvo do okupatorja. Nasilje in teror sta se naselila v to dolino. Okupator je iskal pomoč v domačih izdajalcih. Med tamkajšnjimi kmeti ni našel niti enega, čeprav za ceno življenja.

Nikoli klonili- nikoli obupali!

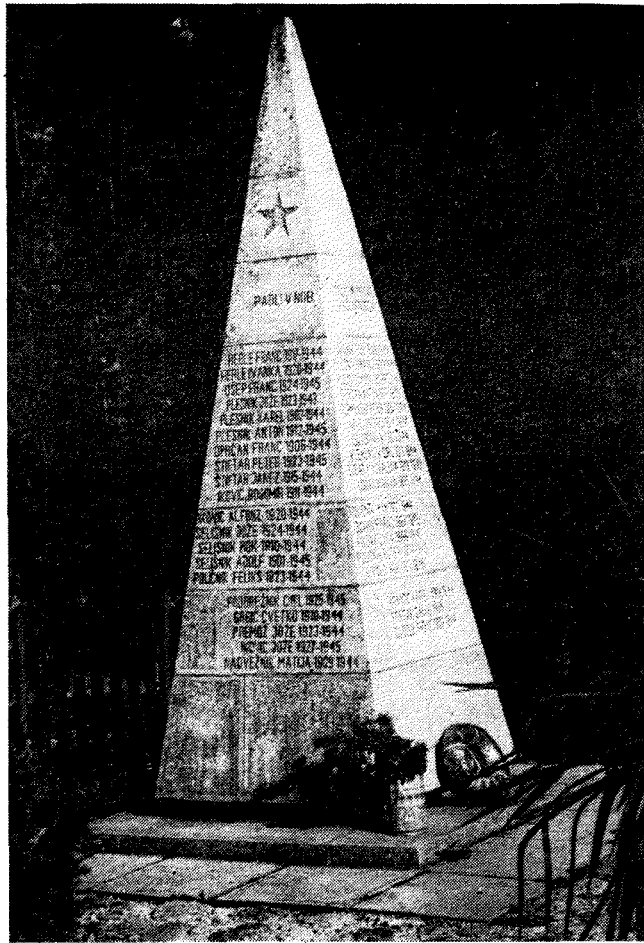
Kam potem, ko pridete v Solčavo?

Jože Robnik: »Kmetje se zdaj morajo mehanizirati, saj delovnih rok na kmetiji primanjkuje. Včasih v »mojih letih« je bilo ljudi za delo na kmetiji vedno dovolj. Za plačilo ni nihče spraševal. Delali so samo za hrano, da so se preživeli«

Gracij Robnik: »Lani smo uspeli napeljati elektriko še do gospodarja Bukovnika katerega kmetija sodi med najvišje ležeče kmetije pri nas, saj leži nekaj več kot 1.200 metrov visoko. Zdaj so na vrsti že telefonski priključki. Trudimo se in uspemo!«

Spomenik padlim borcem in talcem v Solčavi spominja in opozarja

središče? Naj izgubimo še njo?!«

Kmetijstvo je sicer na tem koščku naše zemlje, ki nam jo marsikdo zavida, v zadnjih nekaj letih zelo napredovalo. Polovica od nekaj več kot 50 kmetij, ki sodijo v solčavsko krajevno skupnost, se že preusmerja. Vedno več mladih se odloča za delo na kmetiji, seveda potem, ko končajo obvezno šolanje in morda še kmetijsko šolo.

Solčava je bila še pred dobrimi dvajsetimi leti znana po zreji ovc, rejci pa so bili priznani strokovnjaki tudi zunaj meja naše domovine. Skoraj ni bilo domačije, kjer ne bi imeli tropa ovc, ki se je povečeval vse dotlej, ko je začel z njimi »ravnati« namesto gospodarja medved, ki je bil vrsto let bolj zaščiten kot kmet. Posledice takega »gospodarjenja in zaščite medveda«, so bile krute. Ovc je zdaj na solčavskem bore malo in slišati je, da si zdaj kmetijci ponovno prizadevajo navdušiti kmete za tisto, kar so vedno imeli pri hiši odkar pomnimo.

Kmetija Gracija Robnika z Icmankovega loga že kaže prve oblike preusmeritve, vendar mladi gospodar kaj rad opozori na težave, s katerimi se mladi in stari gospodarji na teh višinskih kmetijah srečujejo že leta in leta.

O pomenu teh kmetij, v luči naše doktrine SLO, menim, da ni potrebno še posebej govoriti. Svojo pripadnost in vrednost so prav te kmetije dokazale že minulo vojno.

Posodabljanje kmetije velja nedvomno veliko naporov in denarja, vendar tem kmetom ni v ničemer prizanešeno, čeprav niso sami krivi, da živijo in kmetujejo 800, 900, tisoč in celo 1.200 metrov visoko v hribih in da zato seveda potrebujejo nekoliko drugačne, predvsem pa močnejše kmetijske stroje, kot na primer kmetje v dolini. Kmetijski stroji na takih hribovskih kmetijah so nedvomno tudi dražji. Poleg tega pa njihovi traktorji redko »zaidejo« na občinsko, skoraj nikoli na republiško cesto, vendar morajo lastniki kljub temu za liter goriva odšteti na bencinski črpalki prav toliko denarja kot tisti, ki vsak dan vozijo po cestah drugega ali tretjega reda.

In še nekaj teži kmete. Gozd, oziroma les ali natančneje odkupna cena lesa. Tu je nekaj narobe, pravijo! Les je brez prave vrednosti, saj imajo pri slehernem kubiku prodanega lesa slabše kakovosti kar po 18 din čiste izgube. O tem so seveda že obvestili odgovorne, saj je prav, da tudi oni zvedo o njihovih težavah in prizadevanjih za boljši in varnejši jutri, kajti sleherni dobljeni dinar ti kmetje še kako koristno vložijo v svojo kmetijo. Kljub temu pa ti kmetje niso nikoli klonili – nikoli obupali, tudi v veliko težjih časih ne!

TONE URBAS

Ne »mesec,
leto knjige«

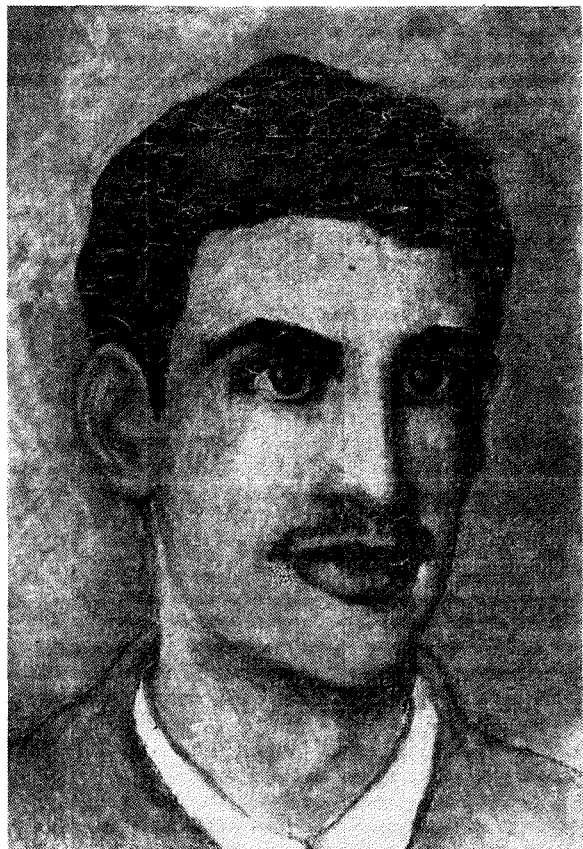
M. V.

[illegible]

Zvonimir Runko- Pavle

Spomin na Zvoneta Runka-Pavleta

Žrtev belogardistične morilske roke

Zvonko Runko-Pavle (Sine Kovič, pastel)

Padel je leta 1942. Za narodnega heroja je bil imenovan 27. novembra 1953.

Kot gimnazijec je bil Zvonimir Runko-Pavle zelo aktiven v naprednem mladinskem gibanju. V svojem šestnajstem letu, leta 1936, je postal član SKOJ. Zaradi svojih naprednih stališč je bil naslednje leto izključen iz šole brez pravic za vpis v druge srednje šole v Jugoslaviji.

V začetku vstaje, julija 1941, je postal član varnostne skupine. Pri opravljanju te dolžnosti je pokazal veliko hrabrost, iznajdljivost. Velikokrat se je znašel v težavnih situacijah. Živel je v strogi ilegalnosti in zavestno, predano izpolnjeval zaupane mu dolžnosti. Najpomembnejše njegove akcije so bile: zaplomba velike količine zimske obleke v Mestnem domu v Ljubljani, napad velesejma z bombami, posamezne likvidacije sedmih izdajalcev in uspela razorožitev nekaj karabinerjev.

Ko je Zvonimirjevo bivanje v Ljubljani postalo nesigurno, so ga poslali v okolico Novega mesta. Toda – v Novem mestu je belogardistom uspelo, da so ga ujeli. Tudi v tem položaju se je hitro znašel. Delal se je bolnega in dovolil, da so mu operirali slepič, potem pa je s pomočjo OF pobegnil in se pridružil partizanom.

V gozdovih je postal član štaba Tretje grupe odredov. Sredi julija leta 1942 je padel v zanko belogardistov, ki so se predstavljali kot partizani. Da bi kaj zvedeli, so ga zverinsko mučili, Zvonimir Runko-Pavle pa je molčal do smrti.

Pred petintridesetimi leti je Zvone Runko padel kot žrtev bele garde, ki je takrat vse bolj javno začelnjala svojo izdajalsko zločinsko pot. Bilo je leta 1942 pri Novem mestu; z znanim partizanskim borce Francetom Packom je Zvone izvrševal vojaško-politično nalogo, ki naj bi bila prispevek k še uspešnejšemu razvoju narodnoosvobodilnega gibanja v novomeški okolici.

Skupina belogardistov iz Sentrupertu pri Krme-lju in iz Mirne peči ter okolice (v tej skupini je bil tudi zloglasni kaplan iz Mirne peči in belogardistični vojni kurat Anton Šinkar) je bila na poti v tako imenovani 'Štajerski bataljon'. Ta skupina je skrivala svoj pravi obraz pod zunanjimi znaki, ki jim naj bi dajali videz partizanov. Mnogo zavednih ljudi je z življenjem plačalo svoje zaupanje; verjeli so namreč, da se povezujejo s pravimi partizani. To je bilo usodno tudi za Zvoneta Runka in Franceta Packa.

Pobudnik za ustvarjanje množičnega razpoloženja

Zvone Runko-Pavle je bil eden tistih mladih ljudi – revolucionarjev, ki so že v rani mladosti spoznali socialne krivice takratne družbe. Pobudo in oporo za svojo napredno politično usmerjenost je dobil najprej v svoji družini (stanovali so v barakah na Černetovi ulici v Šiški) in v svojem takratnem življenjskem okolju. Zavestna politična dejavnost, ki jo je v tem času razvijala in vodila Komunistična partija, ga je privabila k načrtnejšemu političnem delovanju, zlasti po kongresu KPS, ko so se začela prizadevanja za legalizacijo in omasovljenje partije in njenega vpliva.

Zvone je imel šestnajst let, ko so ga sprejeli v SKOJ. Takrat je bilo treba z dejanji dokazovati svojo napredno zavest in miselnost ter pripravljenost za aktivno sodelovanje pri uresničevanju partijske politike. Leta 1937 je bil Zvone zaradi svojega političnega delovanja izključen iz vseh srednjih šol v

Jugoslaviji, kar ga je samo še bolj prepričalo, da je njegovo mesto v revolucionarnem boju za novo, pravičnejšo družbeno ureditev.

Leta 1937 se je zelo okrepilo ljudsko frontno gibanje z zelo jasno notranjo in zunanjo politično usmeritvijo: za mir, proti grožecemu fašizmu, za prijateljstvo s Sovjetsko zvezo, za pomoč španski revoluciji, za enotnost delovnih ljudi, za politično in ekonomsko enakopravnost, za svobodno in enako volilno pravico... To je bila tudi vsebina izletov in taborov, ki jih je v okviru Ljudske fronte vodila partija, to je bila vsebina raznih manifestacij in demonstracij, to je bila politična platforma naprednih sil ob predstavnih volitvah.

Zvone Runko-Pavle se je aktivno udeleževal tega političnega življenja. Bil je med organizatorji in pobudniki za ustvarjanje potrebnega množičnega razpoloženja. To obdobje je bilo tudi najboljša šola za idejnopolitično graditev in utrjevanje.

V tem obdobju je bilo zelo pomembno delovanje delavskih kulturnih društev »Vzajemnost«, kjer so se neposredno povezovali vsi sloji takratne slovenske družbe; napredni delavci, kmetje in izobraženstvo. Prav zaradi takšne družbene vloge je bila »Vzajemnost«, tako kot pred tem »Svoboda«, prepovedano.

Zvone Runko je delal takrat v šišenski Vzajemnosti. Poleg znanih aktivnosti (Tončka Žerjela, Mirka Zlatnarja in drugih) je bil Zvone med najaktivnejšimi člani društva. Udeleževal se je dela v sekcijah, zlasti v dramskih.

Zvonetovo predvojno politično delovanje, njegova povezanost z napredno mladino svojega kraja, mu je omogočilo, da je v prelomnem letu 1941 lahko veliko prispeval k uspešnemu razvoju NOG v severnem delu Ljubljane. Številni mladinci so se pod njegovim vplivom in vodstvom organizirali v borbene skupine. Le-te so izvrševale razne divzantske akcije na sovražnikove ustanove, prometne naprave, sredstva za zveze... S tem so prispevali k razvoju in oblikova-

nju podobe in politične dejavnosti Osvobodilne fronte. Pozneje so člani teh borbениh skupin sodelovali pri oblikovanju jeder prvih partizanskih enot.

Zvone v VOS

Razvoj NOG je vse bolj razkrival domače izdajalce in okupatorjeve sodelavce. Vse bolj se je kazala potreba po organiziranju in usposabljanju takšne varnostno-obveščevalne službe, ki bi bila sposobna načrtno ugotavljati sovražno dejavnost in preprečevati izdajalske namere. Ta služba je zahtevala moralno in idejnopolitično zrele ljudi, ki so bili v takratnem vojaško-političnem položaju sposobni uresničevati posebne naloge in odločitve političnega in vojaškega vodstva. Med prve aktivne delavce VOS je bil vključen tudi Zvone Runko-Pavle. Sodeloval je v vrsti pomembnih akcij v letu 1941 in na začetku leta 1942.

Tedaj se je pokazala tudi v novomeškem okrožju nujnost po okrepitevi VOS. Na željo okrožnega komiteja partije je bil v začetku marca leta 1942 na to območje poslan Zvone Runko-Pavle. Poslali so ga zaradi njegovih bogatih izkušenj na področju organizacije in delovanja varnostnega dela te dejavnosti.

Zaupane in odgovorne naloge se je Zvone lotil z vso vnemo. Hitro se mu je uspelo povezati z mladino. Toda prav tedaj, ko je

že uspel izoblikovati vodilno organizacijo varnostne službe (začeli so že z nekaterimi akcijami proti izdajalcem) mu je aretacija preprečila izpeljati nadaljnje naloge.

Okrožni komite partije je začel z akcijo za njegovo rešitev. S pomočjo zdravnikov novomeške bolnišnice in posameznikov, ki so sodelovali v reševalni akciji, je načrt uspel. Zvone se je vrnil na svobodo. Začasno se je vključil v partizanski bataljon na Podstericah. Od tam se je vrnil na območje Novega mesta, kjer je hotel na vsak način opraviti načrtovane naloge. Zahrbtna belogardistična morilska roka mu je preprečila njegovo delo.

Po 35 letih je Zvonetovim sodelavcem in prijateljem njegov revolucionarni lik še vedno neverjetno svež. Bil je med tistimi predvojnimi mladinci, skojevci in komunisti, ki so namenili svoje delo uresničevanju idealov socializma. Zvone se je uspel povezovati z množico in posamezniki, bil je v prvi vrsti aktivist partije. Dolžnosti v VOS je bogatil s svojo zavestjo, predanostjo, pogumom in s trdno vero v zmago naprednega. Da, včasih je bil tudi poln ne dovolj premišljene zagnanosti. Bil je izreden tovariš in prijatelj. Lik Zvoneta Runka-Pavleta, kot človeka in političnega aktivista, sodi v zakladnico, iz katere se je napajal NOB in ki lahko bogati današnje napore za socialistične odnose.

VIKTOR AVBELJ-RUDI

Odbor za medsebojna razmerja delavcev
v združenem delu pri

ZALOŽBI BOREC

p. o. Ljubljana, Miklošičeva 28

objavlja
naslednji prosti delovni mesti v uredništvu
TV-15:

1. Novinarja za organizacijsko področje in zgodovine NOB

Za to delovno mesto se zahteva visoka strokovna izobrazba politološko-novinarske smeri in najmanj dve leti delovnih izkušenj na takšnih ali podobnih delovnih mestih. Poskusno delo traja tri mesece.

2. Vodje uprave TV-15

Za delovno mesto se zahteva srednja izobrazba ekonomske smeri in najmanj dve leti delovnih izkušenj na takšnih ali podobnih delovnih mestih. Poskusno delo traja dva meseca.

Prijave sprejemamo 10 dni po objavi v časopisu.

Spominska slovesnost v Domžalah

ZZB NOV Domžale obvešča člane, njihove sorce, delovne in društvene organizacije in šole, da bo spominska slovesnost v počastitev dneva mrtvih v ponedeljek, 31. oktobra 1977 ob 18. uri, na domžalskem pokopališču pri grobovih padlih partizanov.

V programu sodelujejo: kulturno-umetniška društva, godba in recitatorji.

Vabimo občane Domžal, da se spominske slovesnosti množično udeležijo.

MESTNI ODBOR ZZB
NOV DOMŽALE

Pred spomenikom v Dravljah

ZB NOV Zgornja Šiška, Koseze, Komandanta Stane in Dravljje-Podutik vabijo člane ZB, občane in mladino, da se udeležijo slovesnosti pred spomenikom fašističnih žrtev, ki bo v ponedeljek, 31. oktobra 1977 ob 15.30, na pokopališču v Dravljah.

ZB NOV DRAVLJE

ZB NOV Trebnje vabi na spominske slovesnosti

— v torek, 1. novembra 1977 ob 8.30 v Šentrupertu, pred spomenikom padlih borcev NOV;

— v torek, 1. novembra 1977 ob 9.30 v Mokronogu, na pokopališču pred grobnico;

— v torek, 1. novembra 1977 ob 10.30 na Mirni, pred spomenikom padlih borcev NOV;

— v torek, 1. novembra 1977 ob 14.00 v Trebnjem, pred spomenikom padlih borcev v spominskem parku in skupno grobnico na pokopališču.

ZB NOV TREBNJE

Ob dnevu mrtvih na Cvibljju

Spominska slovesnost pri spomeniku 1250 padlim na Cvibljju pri Žužemberku bo 1. novembra ob 11. uri, združena bo s kulturnim programom.

Vabljeni!

ZB NOV Žužemberk

Spominska slovesnost v Škofji Loki

ZZB NOV Škofja Loka in ZB NOV Škofja Loka organizirata spominsko slovesnost: 1. novembra ob 9. uri pred domom Zveze borcev v Škofji Loki.

Vabimo sorce padlih, mladino in druge občane, da se slovesnosti udeležijo v čim večjem številu.

ZZB NOV ŠKOFJA LOKA

Počastitev spomina padlih na Vojskem

ZB NOV Vojsko vabi na spominsko slovesnost, ki bo 30. oktobra ob 14. uri na partizanskem grobišču na Vojsčici.

Se posebno so vabljeni sorce padlih, ki počivajo v grobišču na Vojsčici, pa tudi nekdanji borci, mladina ter vsi občani!

ZB NOV Vojsko
PRI IDRIJI

Spominska slovesnost v Šoštanju

ZZB NOV, SZDL, ZSMS in krajevna skupnost Šoštanj bo v počastitev dneva mrtvih — ob sodelovanju delavske godbe »Zarja« in recitatorjev Osnovne šole Biba Röcka — pripravila slovesnost, v spomin na padle borce, talce in umrle po zloglasnih taboriščih, ki bo

skupaj s polaganjem venca, v ponedeljek, 31. oktobra 1977, ob 17. uri.

Na spominsko slovesnost vabimo sorce padlih in umrlih in druge krajeane.

Odkritje spomenika — pred Kulturnim domom Šmarca

V krajevni skupnosti Šmarca pri Kamniku bodo v nedeljo, 30. oktobra ob 10. uri dopoldne, odkrili spomenik sedeminštiridesetim borcem NOV in talcem naselij

Šmarce, Homca in Nožic. Spomenik bo postavljen na mesto dosedanjega, ki je stal ob glavni prometni cesti. Uredili bodo tudi okolico spomenika, tako da bo le-ta postavljen sredi parka, pred Kulturnim domom Šmarca.

Osnova spomenika je šest metrov dolga, ležeča peterokraka zvezda, ki se stopničasto dviga, konča pa se s peterokrakim stebrom, na katerem so granitne plošče z napisi padlih.

Govorila bosta narodni heroj Mirko Jerman in tovarišica Marica Brejc.

Ob dnevu mrtvih v idrijski občini

Ob dnevu mrtvih bodo v idrijski občini spominske slovesnosti v vseh večjih krajih, osrednja pa bo v nedeljo, 30. oktobra ob 15. uri, ob grobišču 305 padlim borcem NOV na Vojsčici na Vojskem.

Na spominski slovesnosti bodo sodelovali: pevski zbor lovske družine Idrija in zbor prosvetnega društva Vojsko, recitatorji mladinske organizacije Vojsko in šolskega centra v Idriji ter učenci osnovne šole Idrija.

Družbenopolitične organizacije občine Idrija in krajevna skupnost vabita občane in sorce padlih na to spominsko slovesnost.

Iz Idrije bo ob 13. uri odpeljal izredni avtobus.

Pred spomenikom padlim borcem iz Zelene jame

Dne 31. oktobra bo ob 15.30 pred spominskim obeležjem devetinsedemdesetimi padlim borcem iz Zelene jame (na vogalu Središke in Bezenškove ulice) spominska slovesnost.

V programu bodo sodelovali: JLA, teritorialci, godba LM, otroški zbor iz osnovne šole Vide Pregarčeve, vence pa bodo položili predstavniki vseh delovnih in družbenopolitičnih organizacij s področja krajevalne skupnosti Zelena jama.

Vabljeni!

Na dan mrtvih v Podnartu

Slovesnost v počastitev spomina na padle borce in druge žrtve fašističnega terorja, bo na Ovsiašah pri spomeniku padlim in sicer v ponedeljek, 31. oktobra 1977 ob 16. uri; v kulturnem programu bodo sodelovali moški pevski zbor KUD Svoboda Podnart, recitatorji ter člani Pionirskega odreda »Alojz Rakovec« iz Osnovne šole Ovsiaše.

Govoril bo predstavnik ZSMS Podnart.

Vabljeni!

Devet slovenskih mornarjev na korveti »Nadi«, ki je tudi pripadala temu sestavu je bila začasno na Malti, je januarja zbežalo s korvete in se s pomočjo partizanskih ladij, ki so prevažale ranjene partizane v britansko bolnišnico na Malti, pripeljalo 16. februarja 1944 v mornarico NOVJ na otok Vis. Po podobni poti je zbežalo iz kraljevega sestava na Malti v Jugoslavijo še 20 mornarjev, med njimi je bilo 14 Primorcev in Štajercev. Ob tem velja poudariti, da je iz kraljevske mornarice v inozemstvu prestopilo v mornarico NOVJ za časa NOB mnogo slovenskih mornarjev in podoficirjev. Pridružil se jim ni niti en sam slovenski pomorski oficir, četudi so 1941 na podmornici in dveh torpedovkah našli zavetje pri britanski mornarici z željo, da nadaljuje boj proti okupatorju v domovini.

Približno ob istem času 1944 so tudi posadke jugoslovanskih čezmorskih trgovskih ladij zvedele za resnico o NOB v Jugoslaviji in so zaradi tega začele pristopati v mornarico NOVJ. Klub pomorščakov Jugoslavije v ZDA, ki so ga v Ameriki organizirali nekdanji jugoslovanski španski borci iz Lincoln brigade in katerega častni član je bil Louis Adamič, pisatelj in pomorščak, privrženec NOB v Jugoslaviji. V vodstvu tega kluba je bil tudi slovenski pomorski kapitan Branko Velkaverh. Klub je 15. februarja 1944 sklical zbor jugoslovanskih pomorščakov, vkrčanih na jugoslovanskih čezmorskih ladjah v službi zahodnih zaveznikov. Zbrani jugoslovanski pomorščaki so razglasili svojo prvo resolucijo o novi Jugoslaviji. Izjavili so, da si bodo prizadevali z vsemi močmi za moralno in materialno pomoč NOV in partizanskim enotam, da priznavajo sedanjo začasno vladno maršala Tita, da oporekajo jugoslovanski begunski vladi pravico govoriti v imenu jugoslovanskih narodov in da zahtevajo njeno popolno razpustitev. Kljub nasprotovanju jugoslovanskih ladjarjev in njihove begunske vlade, je 352 pomorščakov na 17 čezmorskih ladjah v službi zaveznikov podpisalo to izjavo.

Mesec dni po tem zboru so ladijske posadke začele menjavati staro jugoslovansko pomorsko zastavo z novo, ki je na tribarvnici nosila rdečo peterokrako zvezdo. Med njimi je bila prva posadka »Senge«, ki je 16. marca 1944 vzdignila v Galipoliju pri Tarantu tako zastavo na svoj jambor. Štab

Janez Tomšič
(kontraadmiral v pokoju)

3

Slovenski partizanski pomorščaki v narodnoosvobodilni vojni na Jadranu, Mediteranu in Atlantskem oceanu

omenjenega sestava kraljevskih vojnih ladij je ob tej priliki opozoril svoje predpostavljene na partizansko nevarnost v Mediteranu in na nezanesljivost poveljnikov in moštvev trgovskih ladij, ter zahteval, naj izposlušajo pri predpostavljanih, da se del poveljnikov in posadk zamenja v aktivnih oficirjih in moštvo kraljevske mornarice in da te ladje ne pristajajo v lukah, v katerih bi lahko moštvo prišlo v stik s partizani. Kljub temu je prav kmalu še 7 čezmorskih ladij sledilo zgledu parnika »Senge«.

Mornarica NOVJ je od septembra 1943 do oktobra 1944, ko je bilo v njej 400 slovenskih pomorščakov, skupaj z enotami NOVJ osvobajala in branila dalmatinske otoke ter prevažala med jugoslovansko in italijansko obalo ranjence, begunce, potnike in zavezniško pomoč. Imela je z Nemci 91 spopadov na morju. V teh bojih je izgubila 58 obojenih in transportnih ladij in čolnov, a sovražniku je prizadela izgubo 14 raznih ladij.

V odmevu teh pomorskih bojev je bil konec pomladi 1944 dosežen na otoku Visu sporazum med Nacionalnim komitejem osvoboditve Jugoslavije in jugoslovansko kraljevsko begunsko vladno v Londonu. Maršal Tito je odšel v Caserto na sestanek s predsednikom britanske in jugoslovanske kraljevske vlade, na katerem naj bi se dokončno potrdil viški sporazum. Ta sestanek je prispeval tudi k zavezniškemu priznanju mornarice NOVJ. Le-ta je takrat razpolagala z 201 vojno in transportno ladjo ter 6019 mornarji, med katerimi je bilo 406 Slovencev. V Caserti so se dogovorili, naj se sestav jugoslovanskih pomorskih sil v inozemstvu, okrepljen z osmimi motornimi topnjačami iz ameriške vojne pomoči, priključi in podredi mornarici NOVJ. Toda jugoslovanski in zavezniški reakcionarji so do konca vojne onemogočili priključitev sestava k mornarici NOVJ, v katerem so bili v moštvo pretežno Istrani, Primorci in Štajerci. Ti reakcionarji so namreč računali na britansko zamisel konca vojne v Istri, Slovenskem primorju in Trstu.

V Caserti je namreč Churchill seznanil Tita z britanskim načrtom o povezavi zavezniške anglo-ameriške armade čez Trst in Slovenijo z zavezniškimi silami v Avstriji ter z načrtom o začasni zavezniški vojni upravi v Slovenskem primorju in Istri do sklenitve miru po končani vojni. Maršal Tito se s takšnimi načrti ni strinjal. Vrhovni komandant NOVJ je ukazal, naj Glavni štab NOV Slovenije in štab mornarice NOVJ pripravita v Slovenskem primorju ter v zapadni Istri mornariške enote, ki naj bi ob končni osvoboditvi teh krajev zagotovile vojno pomorsko in upravno pomorsko oblast na tem delu jadranske obale.

Skupina petih pomorščakov, določenih za Slovensko primorje in zahodno Istro, je 5. septembra odšla iz Dalmacije v štab 9. korpusa, ki se je takrat mudil v Lokvah v Trnovskem gozdu. Na podlagi navodil, ki jih je vodja skupine Janez Tomšič dobil ob priglasiitvi v GS NOV Slovenije, so se 25. septembra pomorščaki s pomočjo Pokrajinskega komiteja KPS za Primorsko in štabov 7. in 9. korpusa lotili organiziranja mornariških enot iz vrst mornarjev, ki so bili v tem času borci v slovenskih enotah.

Pomorščaka Franc Dermota in Edvard Logar sta se napotila s tako nalogo že 22. septembra iz štaba 7. korpusa iz Starega trga čez Sviščak na Koprsko. S pomočjo Okrožnega komiteja KPS za južno Primorsko in Slovensko Istro, komande mesta Koper in bataljona Alna Vivoda ter štaba 9. korpusa sta omenjena pomorščaka organizirala Mornariški odred Koper (MOK), ki je konec aprila 1945 štel okrog 70 borcev iz porečja Mirne in Dragonje.

(se nadaljuje)

SLOVENJ GRADEC

V spomin padlim

Težko bi našli kraj v slovenjegraški občini, ki ni prepojen s krvjo najboljših sinov naših narodov. Poleg Sutjeske, Kozare, Neretve in drugih krajev, kjer so bili hudi boji, je v zgodovini narodnoosvobodilnega boja zapisano tudi ime Graška gora, kjer so se zadrževale pohorska, revirska in savinjska četa, ki so se kasneje prav tu združile s Prvim štajerskim bataljonom.

V bližini Graške gore so se med NOB večkrat zadrževale tudi partizanske enote IV. operativne cone ter okrajni in okrožni komite KP za Šaleško in Mislinjsko dolino. Najbolj pa se teh krajev nedvomno spominjajo borci XIV. divizije, ki so se na legendarnem pohodu prek Hrvaške, Kozjanskega, Lindeka in Kozjaka po hudih bojih prebili na Graško goro. Nedaleč od tod so utrjeni borci XIV. divizije v enem popoldnevu osemkrat jurišali na dobro utrjene nemške postojanke. Na Vrgunovem vrhu so se vrstili prizori nepopisnega junaštva, ki so terjali veliko žrtev: med njimi so padli Miha Pintar-Toledo, komandant Rojko, komandir Gustl, Karel Destovnik-Kajuh in drugi borci XIV. divizije.

Osemindvajset spomenikov in spominskih plošč, na katerih je vklesanih 320 imen, nas spominja na žrtve padlih borcev. Ob dnevu mrtvih bodo sorodniki, preživeli borci in prijatelji obiskali grobišča, položili nanje cvetje in prižgali sveče. V parku narodnih herojev pa bo 31. oktobra ob 13. uri komemoracija, ki jo pripravljajo šolski center, mestna organizacija SZDL in osnovna šola Slovenj Gradec.

ADOLF ANKON

VELENJE

Borci iz Velenja na izletu

Velenjska organizacija zveze združenj borcev NOV je organizirala enodnevni izlet za svoje člane v Lepoglavo, kjer smo si nameravali ogledati zapore, kjer sta bila zaprta tovariš Tito in Moša Pijade. Žal nam tega uprava zaporov ni dovolila, ker je za to pristojno tajništvo za notranje zadeve iz Zagreba. Ogledali smo si le mesto Lepoglavo in za tem odšli v Gornjo Stubico k spomeniku Matije Gubca. Obiskali smo tudi Kumrovec. Ogledali smo si film v Domu borcev in mladine. Film nas je seznanil z gradnjo doma ter delom in življenjem tovariša Tita. To so bili seveda le odlomki iz njegovega bogatega ustvarjalnega dela.

M. S.

MARIBOR

Srečanje z rojaki na avstrijskem Koroškem

Združenje borcev NOV »Maks Durjava« iz Maribora je v letošnjem septembru priredilo za svoje člane dvodnevni izlet po slovenskem delu avstrijske Koroške – zibelki slovenstva.

Že v naprej smo se dogovorili za srečanja s koroškimi Slovenci. Ti so nam lahko kot nekdanji partizani, kakor tudi mladi aktivisti, tako rekoč iz prve roke zelo živo prikazali boj za ohranitev slovenstva in narodnostnih pravic na Koroškem. Iz Maribora nas je pot vodila ob dravski dolini do Poljane, kjer smo si ogledali prizorišče poslednjih borb ob zajetju Lohrove armade ter kvislinskih enot sredi maja 1945. Preko Holmecca in mimo Pliberka smo se peljali do Železne Kaple, kjer smo imeli v novozgrajenem slovenskem hotelu Obir prvo srečanje z našimi rojaki. Tukaj smo prosvetnemu društvu predali lepo zbirko slovenskih knjig, ki so jih darovale razne delovne organizacije iz Maribora.

V spremstvu tovarišev iz Železne Kaple smo se podali do Robeža, kjer so bile prve borbe koroških partizanov z Wehrmachtom na ozemlju, ki je pripadal tretjemu rajhu. Tukaj so koroški Slovenci prvič pokazali vsemu svetu, da se ne bodo pustili iztrebiti iz svoje rodne grude ter da se ne bodo nikdar pokorili fašistični diktaturi. Na mestu borb je postavljen dostojen spomenik, ki pa je bil trn v peti »rjavog-

CIRKOVCE NA DRAVSKEM POLJU

Pionirji po poteh ranjencev

Da bi mladi čimbolj spoznali vrednote NOB in zakaj so padli najboljši sinovi naše domovine, so učenci osnovne šole v Cirkovcih ob dnevu pionirjev obiskali znano partizansko bolnišnico JESEN v osrčju zelenega Pohorja, nad Tinjem, kjer so se med vojno zdravili številni partizanski ranjenci. Bolnišnica je bila zgrajena jeseni 1944. leta.

Mladim sta o bolnišnici pripovedovala borca, ki sta se med vojno v njej zdravila. Med drugim sta jim povedala, da so ranjence sem prinašali z zavezanimi očmi, da so ranjence s hrano preskrbovali pohorski kmetje, zlasti bližnji kmet, ki so mu pravili »Pri Lesjaku«. To je bilo izmišljeno ime. Med zdravljenjem sta v tej bolnišnici zaradi prehudih ran umrla samo dva borca, ki imata sedaj nekaj metrov od bolnišnice tudi skromen spomenik.

Naj omenimo, da je partizanska bolnišnica sedaj povsem obnovljena, kar je zasluga mariborskih visokošolcev, ki so prevzeli skrb za ohranitev tega zgodovinskega pomnika, kar je brez dvoma vredno vse pohvale. Pohvaliti velja tudi učitelje šole v Cirkovcih, ki so popeljali svoje učence po poteh partizanskih ranjencev, da se tako na kraju dogodkov seznanijo z revolucionarno zgodovino naših narodov.

FRANJO HOVNIK

POSTOJNA

Veselo snidenje

Izvršilni odbor ZB NOB železničarjev pri prometni sekciji Postojna, je oktobra organiziral za svoje člane aktiva iz Kopra, Sežane in Opatije štiridnevni izlet, preko Ljubljane in Beograda v Bar.

Izletniki so se zbrali iz več občin in sicer: Vrhnike, Logatca, Cerknice, Postojne, Sežane, Kopra, Ilirske Bistrice, Opatije in Buzeta. To je še en dokaz, da naši borci NOV niso poznali meja med narodnoosvobodilno borbo in da jih kot železničarji ne poznajo tudi danes. Med njimi je vedno vladalo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov, tako v NOV, kakor tudi v svobodi.

Danes so mnogi borci železničarji invalidi, nekateri vojni, drugi invalidi dela. Toda vsi so veseli in srečni, ko se skupaj snidejo na takih srečanjih.

I. M.

LJUBNO OB SAVINJI

Učenci skrbijo za spomenike

»Očiščevalna« akcija osnovnošolcev pred spomenikom padlih sredi trga v Ljubnem ob Savinji (Foto: T. Urbas)

Že vrsto let skrbijo učenci osnovne šole iz Ljubnega ob Savinji za spomenike padlim borcem med NOB. Občinski odbor ZB NOB iz Ljubnega je zaupal učencem v varstvo pet spomenikov v njihovi bližnji in daljni okolici.

Spomeniki in njihova okolica so vedno urejeni, še posebej skrb pa posvetijo učenci spomenikom pred Dnevom mrtvih, ko se družno lotijo temeljitega čiščenja okolice in vsiljivega plevela. Na večer pred Dnevom mrtvih pa se zberejo vsako leto na osrednji komemorativni svečanosti, kjer sodelujejo v kulturnem programu.

T. U.

RADENCI

Tovariško srečanje v Radencih

V zdravilišču Radenci se zdravi vsako leto vse več borcev NOV, le redki pa se med seboj poznajo saj prihajajo z najrazličnejših koncev Slovenije in Jugoslavije. V letošnjem oktobru je bilo na zdravljenju v Radencih več kot 100 borcev in aktivistov NOB. Z željo, da bi se medsebojno spoznali in zblížali ter preživeli v družbi soborcev prijeten večer, je skupina udeležencev NOB – pacientov – pripravila tovariško srečanje, ki je bilo 12. 10. 1977, v zdravilišču Radenci. To je bilo prvo tako srečanje v zdravilišču Radenci po vojni in verjetno tudi prvo tovrstno srečanje v Sloveniji.

Po partizansko so udeleženci NOB-pacienti pripravili in izvajali enopolurni program, pretežno vedre vsebine, ki pa je bil kljub improvizaciji dokaj kakovosten. Vsi prisotni smo najprej skupaj z godbo in pevskim zborom kolektiva »Radenci« – »Tri srca« zapeli nekaj partizanskih pesmi, nato je v programu nastopilo 15 borcev ter pevski zbor »Tri srca«. Borci so nastopili s pesmimi in harmoniko, predvsem pa s šaljivimi lastnimi doživetji iz NOB. Med nastopajočimi je bil tudi narodni heroj Jože Boldan-Silni, nekdanji komandant Šerčerjeve brigade. Nastopil je tudi udeleženec ustanovnega kongresa KP Slovenije na Čebinah Vencel Perko, ki je pripovedoval o svoji poti na Čebine ter o dogodivščinah v taborišču Bileča. Za zaključek smo spet skupno vsi peli partizanske pesmi. Bilo je vedro, sproščeno vzdušje, kot nekoč na partizanskih mitingih. Najstarejša udeleženka srečanja, 84-letna interniranka Marija Ertl, je prejela šopek rdečih vrtnic. Ob prijavah na to srečanje smo zbirali tudi podatke, kje se je kdo boril ter deloval. Ugotovili smo, da je bil na srečanju narodni heroj, štirje predvojni revolucionarji, petnajst nosilcev spomenice 1941, dva odposlanca kočevskega zbora, ter borci Tomšičeve, Gubčeve, Šerčerjeve, Slandrove, Prešernove, 2., 3. in 5. prekomorske, Cankarjeve, Vojkove, desete, Gradnikove, Kosovelove, I. VDV, in 13. krajiške, 1., 2. in 7. dalmatinske brigade 1. proletarske divizije ter borci Zapadnodolenjskega, Belokranjskega, Notranjskega, Koroškega in Južnoprimorskega odreda, sodelavec vrhovnega štaba, aktivisti interniranci iz Ravensbrücka Dachaua, Auschwitza, Raba, Gonarsa, pa tudi zdravstveni delavci iz partizanske sanitete, sodelavci Centralne tehnike itd. Skratka, izredno pester sestav.

Aktivisti in borci so bili navdušeni nad programom ter celotnim srečanjem, saj na svojih terenih nimajo takih srečanj, velika partizanska srečanja so zelo množična ter sorazmerno poredkoma, tu na tem srečanju pa je bil vsak posameznik deležen pozornosti, topline, pravega tovariškega vzdušja in vedrine, kar je nekoč prevladovalo med borci. Zato si takih srečanj želijo še. Naj bo to prvo srečanje v zdravilišču Radenci pobuda za nadaljevanje podobnih akcij!

VILMA BEBLER-PIRKOVIC

ŠMARTNO NA POHORJU

Uresničene naloge

Pred kratkim se je v kraju Šmartno na Pohorju zbralo veliko število članov krajevnih organizacij ZB NOV iz območja Šmartno in njegove širše okolice, ki so skupno s predstavniki družbenopolitičnega življenja kraja in občine Slovenska Bistrica ocenili nimulo štiri letno delovanje organizacije ZB NOV Šmartno.

Njihova letna skupščina ni pomenila samo pregleda doseženih dejavnosti v minulem štiriletnem obdobju, temveč je bilo to tudi ganljivo srečanje, sedaj že osivelih prijateljev in soborcev.

Takšni kot pred 35 leti so borci tudi danes. Skromni, delavni, revolucionarni in nepopustljivi v uresničevanju izgradnje socialistične domovine. Tudi leta niso omajala njihove neposredne politične usmerjenosti, ki se že danes, prav tako kot med NOB, kaže v vključevanju pri uresničevanju nalog družbenopolitičnih in drugih organizacij kraja in občine. Med njim postavlja na prvo mesto današnje aktivnosti, priprave na kongrese ZK in volitve prihodnje leto.

Kljub temu, da mnogi člani organizacije med seboj dokaj oddaljeni se še vedno radi vključujejo v delo KS. Tesno sodelujejo tudi z najmlajšimi v tamkajšnji osnovni šoli. Njihova najpomembnejša skupna dejavnost je ohranjanje tradicij NOB.

Med največje letošnje akcije pa prav gotovo sodi sodelovanje pri obnovi partizanske bolnišnice »Jesen«, v neposredni bližini Šmartna. V ta namen so opravili njihovi člani preko 100 prostovoljnih delovnih ur. Na skupščini organizacije ZB NOV Šmartno so izvolili tudi novo vodstvo organizacije ter sprejeli akcijski program dela za prihodnje obdobje v katerem bodo posvetili največ pozornosti še tesnejši povezavi borcev z življenjem v kraju in krajevni skupnosti ter občini, prenašanju tradicij NOB na mlajše rodove kot tudi ohranjanje spominskih obeležij iz tega obdobja.

Posebno pozornost pa bodo posvetili tudi uspešnejšemu zdravljenju članov ZB, ter zagotavljanju ugodnejših materialnih in socialnih pogojev za borce ter udeležence NOB.

VIKTOR HORVAT

MARIBOR

Letna konferenca invalidov

Vojaški vojni invalidi terena Prežihov Voranc iz Maribora so se pred dnevi zbrali na letni konferenci in ugotovili, da so poleg reševanja svojih tekočih in organizacijskih zadev, zelo uspešno sodelovali še na drugih področjih. Zdaj se pripravljajo na evidentiranje kandidatov v organe ZK in druge družbenopolitične organizacije, ki jim bo v prihodnjem letu potekel mandat.

V občini Maribor je 1211 invalidskih upravičencev, na terenu Prežihov Voranc pa 67 od tega 49 invalidov iz NOV.

D. MIKLAVEC

Zbora invalidov so se udeležili tudi mladi predstavniki taborniškega odreda »Samorastniki«

SLOVENJ GRADEC

Podelitev priznanj in diplom

V počastitev letošnjih jubilejev tov. Tita in 40-letnice KP Slovenije, je občinski odbor RK Slovenj Gradec organiziral slavnostno sejo, na kateri so orisali prizadevanja tov. Tita o delu partije in miru v svetu. Ob tej priložnosti so razdelili priznanja in značke RK svojim dolgoletnim aktivistom in sodelavcem. Razdeljeno je bilo 6 zlatih in 10 srebrnih značk RK, 4 diplome RO RKS in 24 priznanj občinskega odbora RK. Med drugim so priznanja in diplome prejeli tovarna meril, tovarna usnja, splošna bolnišnica, krajevna organizacija RK Pameče in Mislinja ter nekaj šol.

ADOLF ANKON

TRBOVLJE

Delovni tudi v prihodnje

Na skupščini ZB NOV »Vladimir Iljič-Lenin« so med drugim tudi obravnavali poročilo o izvršenih nalogah in delu odbora za minulo triletno obdobje. V plodni razpravi je bilo ugotovljeno, da je bila dejavnost organizacije in članov vsestranska in dokaj uspešna, da se vlogi ZB NOV daje vse večji pomen, stanje borčevske problematike pa se postopoma zboljšuje – zlasti kar zadeva pokojninsko-invalidske zadeve, urejevanje stanovanjskih razmer, priznanje posebne dobe itd. Kljub vsem prizadevanjem pa je še vrsta odprtih vprašanj, predvsem s področja zdravstvenih storitev, oziroma nudenje prepotrebne klimatskega zdravljenja. Sodelovanje z drugimi organizacijami in društvi je bilo zadovoljivo na vseh ravneh. Poudarili so potrebo po še večji propagandni dejavnosti, informiraju članstva o tekočih zadevah, vključevanju članstva v zasnovne splošne ljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite.

V dveurni razpravi so se na skupščini pogovorili o vseh vprašanih ki zadevajo borčevsko organizacijo in njene člane.

Po izvolitvi novega vodstva in delegatov za občinsko skupščino in odbor ZZB NOV, so udeleženci skupščine sprejeli vrsto pomembnih sklepov in si zadali številne naloge, ki bodo zajete v program dela nove mandatne dobe, zlasti, v obdobju pred XI. kongresom ZKJ, VIII. kongresom ZKS, kongresi ZZB NOVJ, ZRVSJ in drugih.

RUDI MATKO

GOZDNIK

Pohod po poteh NOB

Ob praznovanju partijskih in Titovih jubilejev sta MO za Savinjsko pot in PD Zabukovica organizirala pohode po poteh NOB. Zbirališče je bilo na 1092 m visokem Gozdniku – simbolu Savinjske poti, kjer so se zbrali planinci iz Savinjske doline, Velenja, Celja, Zagreba in od drugod. Udeleženci so se ustavili ob posameznih spomenikih, ki spominjajo na NOB. Obiskali so tudi partizanske domačije. Ob spomenikih so bili kratki kulturni programi, govorili so borci, položili so vence, prižgali so sveče.

Več kot 500 planincem je na vrhu spregovoril predsednik PD Zabukovica, ki je poudaril, da planinci praznujemo visoke jubileje na naš planinski način. Obiskujemo spomenike, ki večkrat samevajo v tišini gozda in se poklonimo borcem, ki so padli, da lahko svobodno praznujemo. Obudil je spomine na čase, ko je izpod Gozdnika krenil Albin Vipotnik na kongres KPS, ko se je preko tega vrha vrnil 1. štajerski bataljon iz Brežiškega pohoda itd.

Ob koncu srečanja so povabili zbrane planince, da obiščejo Saleško planinsko pot in obiščejo Graško goro, da odidejo na Koroško mladinsko transverzalo in obiščejo kraje zaključnih bojov v II. svetovni vojni, da odidejo na Zasavsko planinsko pot, na Štajersko – zagorsko pot, na Pot kurirjev in vezistov NOB itd.

Planinci so se nato napotili k Lovskemu domu pod Gozdnikom. Tu je spregovoril prvoborec Ludvik Zupanc-Ivo.

FRANC JEŽOVNIK

ŠOŠTANJ

Krajevni praznik Šoštanja

Občani velenjske občine že vrsto let praznujejo občinski praznik, krajanji mesta Šoštanja pa krajevni praznik 8. oktobra, ki nas spominja na dogodek, ko je bilo mesto Šoštanj med 7. in 8. oktobrom 1941, kot prvo slovensko mesto na Štajerskem za nekaj ur zavzeto in osvobojeno. Ta dan nas spominja tudi na dogodek, ko je okupator 10. oktobra 1941. v Šoštanju ustrelil 10 talcev, ki jih je pripeljal iz mariborskih zaporov z namenom, da bi zastrašil ljudi.

Ob občinskem in krajevnem prazniku so bile razne prireditve v Velenju in okolici. V Velenju so odprli 4. osnovno šolo, ki nosi ime revolucionarja Veljka Vlahoviča. Šola ima 21 oddelkov, obiskuje jo 563 učencev, odprli so asfaltirano cesto Silova-Laze, v Škalah so odprli nov otroški vrtec »Jurček«, ki bo lahko sprejel 44 otrok, v Starem Velenju so odprli vrtec, ki nosi ime »Rožle« in bo sprejel 80 otrok, v krajevni skupnosti Gorenje so asfaltirali 2300 m ceste Ogradnik-Skorno, v Šoštanju so odkrili kip »Deklice« delo akademskega kiparja Tineta Kosa, predali namenu dograjene učilnice na šoli Biba Röck za celodnevno šolo, odprli asfaltirano igrišče za košarko in tekaško stezo itd. Odkrili so tudi doprsni kip revolucionarju Bibi Röcku, ki ga je izdelal akademski kipar Tone Herman. Na slavnostni seji občinske skupščine so podelili Kajuhovo nagrado osnovi šoli Biba Röck v Šoštanju in profesorju glasbe Ivanu Marinu, srebrni grb občine Velenje pa so prvič podelili pobratanim občinam Vrnjačka Banja, Split in Subotica.

Krajevna skupnost Šoštanj pa je na slavnostni seji zbora delegacij in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, društev in delovnih organizacij podelila zaslužnim krajanom Cilki Trobej, Pibernik Jožetu, Milošu Volku, Ivanu Gušiču in Ivanu Gošniku plaketo z diplomom. Na sam praznik 8. oktobra pa je v Šoštanju bila komemorativna svečanost pri spomeniku ustreljenih talcev ob veliki udeležbi predstavnikov občine, družbenopolitičnih organizacij, delovnih organizacij in svojcev ustreljenih talcev. Komemorativni program so izvajali delavska godba »Zarja«, recitatorji osnovne šole Karla Destovnika-Kajuha, komemorativni govor pa je imel ravnatelj šole Karl Kordež. Položili so tudi vence k spominskim obeležjem NOB.

ZB NOV ŠOŠTANJ

ČRNOMELJ

Partizanski most čez Kolpo

Sredi oktobra so položili temeljni kamen za gradnjo mostu, ob velikem slavlju, ki so se ga udeležili številni prebivalci štirih občin iz obeh strani Kolpe: Vrbovskega, Delnic, Kočevja in Črnomlja. Med predstavniki vseh teh občin ter družbenopolitičnih organizacij, pa so udeleženci slavja še posebno toplo pozdravili člana federacije dr. Aleša Beblerja.

»Od srednjega veka dalje obstaja potreba, da bi most na tem kraju tudi prometno povezal prebivalce obeh narodnosti, tako kot so bratsko povezani v vsakdanjem življenju,« je v pozdravnem govoru na levem bregu Kolpe pri vasi Sodevci poudaril predstavnik krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij Stari trg profesor Marko Kobe. Gradnjo mostu so načrtovali že vrsto let, vedno pa je ostalo le pri načrtih in željah.

Težko je opisati veselje in zadovoljstvo prebivalcev na obeh straneh Kolpe ob tem dogodku. Ponovno se je pokazalo bratstvo in enotnost, trdna povezanost ljudi z obeh strani reke in enotna pripravljenost s skupnimi napor napredovati.

Po sedanjih predvidevanjih bo most veljal okoli osem milijonov dinarjev. Prebivalci štirih vasi in delovne organizacije so do sedaj zagotovile za gradnjo mostu 500.000 dinarjev! Za ta najbolj pasiven predel Bele krajine in dela sosednjega Gorskega kotarja je to izreden prispevek, dosežen na prostovoljni osnovi brez referendumov. Ostali del stroškov gradnje bodo prispevale vse štiri občine in obe republiki. Naj takoj zapišemo že večkrat poudarjeno dejstvo; most ne bo le lokalnega, marveč splošno gospodarsko turističnega pomena in še ena prometna zveza med obema sosednima republikama.

Dr. Aleš Bebler je v svojem govoru izrazil zadovoljstvo, da prihaja napredek končno tudi v te odročne kraje in še svojo osebno željo, da bi se čimprej tudi lahko peljal po mostu iz ene v drugo republiko.

PETER ROMANIČ

Kadarkoli stopim na tla Gorenjske, se vedno spomnim na Franceta Prešerna, mojstra umetniške besede in velikega poeta ljubezni, svobode in sožitja med ljudmi. In ne vem zakaj se mi potem taisti pesnikov lik umika in utaplja v Begunje, v zloglasno mučilnico, kjer so – prav zavoljo svobode, sonca in bratstva – ugasnila številna življenja revolucionarjev, borcev, aktivistov in domoljubov. Tako se torej begunjski mrtvi heroji v meni srečujejo s sinom lepe in sončne Vrbe, ki povsem umirjeno izgovarja svoje verze:

Spreminja smrt lica, zapira oko
junaško srce ne trepeče
pred njo:
Saj prostost – iz smrti izvira.

V teh čudovitih jesenskih dneh sem na Gorenjskem spremljal redno bojovniško urjenje nekaterih enot ljubljanskega armadnega območja in opazoval, kako se naša vojska, skupaj s svojim ljudstvom zavoljo svobode in miru, uči braniti domovino. In prepričal sem se, da se tudi ljudstvo – tako kot njegova oborožena vojska, zaveda nevarnosti posameznikov ali skupin, ki vihtijo z Aresovim mečem in da v kljub toliki časovni odmaknjenosti od zmage nad fašizmom grozijo s tako imenovano bliskovito vojno. Obljubljajo torej napad ob množični uporabi letal, težkega orožja, motorizacije in tankov. Zato podatek, da v nekaterih armadah na približno štirideset voja-

Urjenje enot LAO

Krepitev izročil NOB

kov pride en tank oziroma okrog dvesto kilogramov oklepa na vojaka ni na majavih nogah. In zato naša protiolepnost obramba, tako kot protizračna ali protidesantna, prekaša pristojnost naših oboroženih sil in postaja dolžnost in pravica slehernega državljanca, občana ali krajanca. V morebitni vojni bi protiolepnostni boj vodili povsod, neprenehoma in z vsemi razpoložljivimi sredstvi. In prav te naloge se je nekje pred kratkim lotil novi rod vojakov – mladih bojnikov, ki so v okviru rednega urjenja preverjali svoje teoretično znanje. Tankovskemu napadu, nekje v srcu Gorenjske, so se upirali fantje iz vse Jugoslavije, pri tem pa so jim pomagali kmetovalec Joža, pionirka Milka, kovinar Zdravko, študentka Nada, mla-

dinec Borut... In tako so ljudje in vojska z združenimi močmi ukanili nasprotnika in opravili izpit bojovniške zrelosti ter prispevali k nadaljnji krepitvi miru, svobode, neodvisnosti in mirnega sožitja v tem delu jugoslovanske, samoupravne in socialistične skupnosti.

»Vita brevis, ars longa«, so svojčas povedali stari Latini. Življenje je torej kratko, umetnost pa večna. In če je to res, bi se potem zopet spomnil na Prešerna in njegovo besedo, ki je sovražila suženjstvo in zaničevanje človekove osebnosti in obenem nakazovala nove poti v bratsko življenje. In, mar velikemu poetu niso verjeli tudi tisti znani in neznani begunjski jetniki, katerih zadnje besede so bile – svoboda in bratstvo?

... Na razsutih in skritih ognjenih položajih sem naletel na skupino vojakov, ki se je pripravljala za odločilni udar. Mitraljezec Ramo iz Prizrena, Valter, delavec iz Pirana, kmetovalec Dragan iz Sanskega mosta, Dimče, tehnik iz Gostivarja... A nismo se pogovarjali o va-ji in vojaškem življenju, ker so me fantje zasuli s svojimi vtisi o Gorenjski in njenem človeku. V neki vasi so krajanji vojakom priradili pravi partizanski miting. Starke, ki se še spominjajo časov naših stradanj in zmag, so vojakom, tako kot nekoč partizanom, ponujale hrano, sadje, šilce žganja... Mladinci in mladinke so zavirali rokave in svojim »si-voollivnim« sovrstnikom pomagali urejati bojne položaje, postavljati ovire, barikade in tudi min-

ska polja. Partizanski borci so spregovorili o preteklosti svojega kraja in vojake opozorili na smeri odkod je možen napad tankov. Medtem so se radovedni otroci, ti veliki vojakovi prijateljski, podili po vojaških šotorih in domala pozabljali na dom in družino.

In tako so se Dimče, Ramo in drugi kaj kmalu prepričali, da niso osamljeni in da se je naša obrambna zamisel vrezala v zavest našega delovnega človeka ne glede na njegov poklic ali starostno dobo. Vaščani so namreč ves čas urjenja živeli s svojo vojsko in ji tako ali drugače pomagali, zato so v uspeh slehernega vojaka ali enote vtakana tudi njihova prizadevanja. In ta, neločljiva in trdna vez med ljudstvom in vojsko je pravzaprav tisto, kar

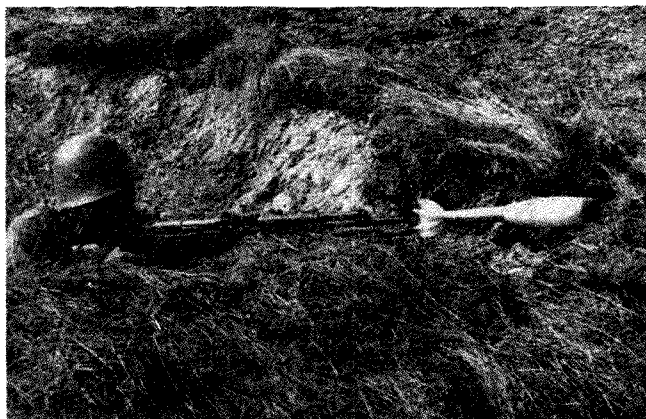
pogostoma imenujemo negovanje izročil našega narodnoosvobodilnega boja.

Po končanem urjenju so v vojašnico vojak po nesli vrsto spominov in obljubo ljudstva, da se bo odločno postavilo po robu slehernemu, ki bi se skušal polastiti naše svobode, bratstva in samoupravne socializma.

... In zdaj, ko se zavoljo skopega časopisnega prostora poslavljam od teh vrstic, ki so bore malo spregovorile o oboroženih oblikah protiolepnega boja, naj mi bo dovoljeno, da se ponovno spomnim zaljubljenca svobode, Franceta Prešerna, in vseh tistih, do katerih so, čež debele zidove begunjske mučilnice, prodirali neslišni koraki ljudske revolucije in svobodnega sonca. Na grobovih teh znanih in neznanih žrtev je zrastle, in se še krepi, naša trdnost, enotnost in odločnost, da vsak posebej in vsi skupaj varujemo tisto, kar se imenuje nedotakljivost domovine.

Za konec naj povem še to, da je protiolepnostni boj nadvse uspešno končan. Vojska je s pomočjo krajanov dokazala, da zna braniti naše ceste, vasi in vsak pedenjsko natopljene zemlje. In je v neki malo znani gorenjski vasi spoznala brata, prijatelja in tovariša. Prepričala se je tudi, da pri opravljanju bojovniških nalog ni in nikoli ne bo osamljena. In prav v tem je veličina nekajdnega bojovniškega urjenja.

BRANE JAKOVLJEVIČ

Umirjena roka, ostro oko, hladnokrvnost in oklepnik bo obstal

Na poti do novih položajev

Hitrejši od tanka

Na Lancovem slavili krajevni praznik

V spomin na 17. oktober 1941. leta, dan ko so kot v povračilni ukrep nacistični okupatorji po drzni partizanski akciji – požigu Remčeve žage, ustrelili 17 talcev, slavijo v KS Lancovo svoj krajevni praznik. Ob tem se spominjajo tudi 22 ostalih žrtev, ki so jih prebivalci vseh šestih naselij te krajevske skupnosti darovali za svobodo, spominjajo se izjemnih prizadevanj v enotnem oboroženem odporu proti okupatorju, v katerem je

sodelovalo nad 90 občanov.

Svečana seja skupščine KS in vseh krajevnih DPO in društev je bila v soboto 15. oktobra ob 19.30 uri v dvorani kulturnega doma. S tem so počastili tudi letošnje jubileje tov. Tita in ZK ter velike dosežke vseh 665 občanov iz naselij Brdo, Lancovo, Spodnja in Zgornja Lipnica, Ravnica in Vošče. O tem, kakor tudi o drugih uspehih v razvoju te ra-

zmeroma odmaknjene KS, ki se je tudi po osvoboditvi, kot v času NOB vselej enotna in strnjena vključevala v napredek svojega območja, je spregovoril predsednik sveta KS Franc Kemperle. V kulturnem programu so nastopili člani domačega KUD Jelovica in komorni zbor Stane Žagar iz Kroepe. Zahvaljujoč tesnem sodelovanju in povezanosti vseh družbenopolitičnih organizacij, zlasti pa mladine in KUD Jelovica

s svetom KS so v vseh naseljih zlasti v zadnjem letu opravili vrsto pomembnih delovnih uspehov. Za izgradnjo in ureditev poti in cest so se prostovoljno odločili za samoprisepevek, ki ga plačuje vsako gospodinjstvo od 4 do 8 tisoč din. Vaščani so samo za ureditev in asfaltiranje 4 km ceste opravili nad 2000 ur prostovoljnega dela, premetali nad 12.000 kubikov zemlje in položili 500 betonskih cevi za cestne odtok. V tem

času so zgradili nov most čez Lipnico v Kolnici ter povsem uredili zazidalno zemljišče, kjer že gradijo 11 novih stanovanjskih hiš. Prav tako so zaključili z obnovitvenimi deli na kulturnem domu, ki jim je letos spet vrnjen v last. V njem so pridobili prostore za delo KS in krajevnih DPO in kulturnega društva. V teku pa so tudi že dela na ureditvi in asfaltiranju 2,6 km dolge poti Brdo–Vošče. Razen lastnega finančnega deleža,

jim je z 240.000 dinarji priskočila na pomoč tudi Komunalna interesna skupnost. Zaradi tega, ker na območju KS ni nobene OZD, so v dosti težjem položaju kot ostale KS, vendar to uspešno vsklajujejo tudi z razumevanjem nekaterih SIS in občinsko skupščino. Odločilno je vsekakor dejstvo, da vselej znajo, zanašajo se na lastne moči, pridno zavirajo rokave in doseči kar sklenejo.

Petindvajset let intertrade – Petindvajset let

Četrto stoletje rasti in uspehov

Rojstno leto ljubljanskega podjetja za mednarodno trgovino INTERTRADE sodi v jesen 1952. leta pod prvotnim imenom Intercommerce, ki je že nepolni dve leti zatem dobil sedanje ime in svojo osnovno delovno obliko, kakršno je zadržal INTERTRADE vse do danes.

V letih po končani zadnji vojni se je naša država predstavila na tujih trgih s svojimi klasičnimi proizvodi, kot so rude in les. Zato je tudi razumljivo, da se je INTERTRADE najprej predstavil na tujem trgu s prodajo lesa in lesnih polizdelkov. Dežele Bližnjega vzhoda in Turčija so bili prvi poslovni sodelavci in tudi prvi kupci iskrinih kinoprojektorjev.

INTERTRADE je seveda iz leta v leto vzdrževal in širil poslovne stike. Turčiji, Libanonu in Egiptu so se pridružile še Brazilija, Argentina, Nemčija in Avstrija. Zdaj INTERTRADE poslovno sodeluje že s celo vrsto držav. Naj naštejemo poleg omenjenih še nekatere: Indija, Sri Lanka, Malezija, Sudan, Kolumbija, ČSSR, NDR, Poljska, Bolgarija, ZDA, Norveška, Velika Britanija itd.

Ob tem se je seveda širilo tudi sodelovanje z jugoslovanskimi proizvajalci. Delo INTERTRADEA pa je bilo usmerjeno predvsem na izvoz. Poslovna usmerjenost, ki je z gospodarsko reformo dobivala oblike vse bolj poglobljenega sodelovanja s proizvajalci, je INTERTRADE vodila tudi pri akcijah finansiranja, ki so bile usmerjene k usposabljanju industrije za izvoz in k preskrbi potrebnega reprodukcijskega materiala. Nove oblike prodiranja na tuji trg so nedvomno v veliki meri vplivale na nadaljnje oblikovanje poslovanja in s tem seveda tudi na številčno rast podjetja. Ob koncu prvih desetih let obstoja podjetja je štel delovni kolektiv 130 delavcev, leta 1968. že 340..., lani 884, sredi letošnjega leta pa je bilo zaposlenih že 922 delavcev. Hkrati z večanjem kolektiva se je širila tudi mreža predstavništva doma in organizacij v tujini, predvsem še v deželah v razvoju.

Delovno organizacijo so od ustanovitve do danes vodili: Janez Pretnar, dr. Štefan Šoba, Ivan Heller in Vinko Mir.

Danes vodijo posamezne TOZD in delovne skupnosti sledeči vodilni delavci:

VINKO MIR – generalni direktor
ANTON PUČNIK – direktor TOZD trgovina
MIRAN ŽELEZNIK – direktor TOZD zastopstvo IBM
MAJDA MIKLIČ-DAŠIČ – direktor DS finančnih služb
JOŽE KASTELIC – direktor DS splošnih služb

Prvi delavski svet je bil izvoljen že v letu 1953. Samoupravljanje je bilo vedno visoko razvito in idejni voditelj našega razvoja. Od ustanovitve do danes so vodili delavski svet delovne organizacije naslednji predsedniki:

leta 1953	Platovšek Vilko
leta 1956	Miklič-Dašič Majda
leta 1957–1958	Kacin Marija
leta 1959–1960	ing. Treppo Marjan
leta 1960–1961	Vahtar Karel
leta 1961–1962	Mirnik Janko
leta 1962–1964	Sevnik Vital
leta 1964–1965	Frelj Janez
leta 1966–1967	Uršič Stane
leta 1968–1969	Marolt Ivan
leta 1970–1971	Škulj Jože
leta 1972–1973	Žirovnik Janez
leta 1974–1977	Podbršček Milan

Letos potekajo tudi pospešene priprave na nove organizacijske oblike v delovni organizaciji in priprave za samoupravno organiziranje posameznih enot v delovni organizaciji in njihovo medsebojno povezovanje, kajti pri INTERTRADEU se zavedajo, da so nove oblike dela čvrsta osnova, na kateri gradijo poslovne akcije in uspehe ter tako v kar največji meri prispevajo k uresničevanju zastavljenih nalog, ki jih pred kolektiv postavlja širša družbena skupnost in seveda tudi sam delovni kolektiv.

»Ob četrtoletnem praznovanju podjetja ne smemo pozabiti na naše delavce, na tovariše, ki so gradili 25 let dolgo sedanost. Mnogi se danes še dobro spominjajo posameznih stopenj razvoja podjetja, v katerega so tudi sami vložili veliko svojega dela. Naj povem,« je ob praznovanju še posebej poudaril generalni direktor Vinko Mir, »da je bil INTERTRADE s svojimi ljudmi emisar, predstavnik, zastopnik z dolgo vrsto delovnih organizacij v Sloveniji in na celotnem jugoslovanskem gospodarskem področju. Na mnoga tržišča smo šli skupaj, na mnogih tržiščih smo ostali skupaj vse do danes, marsikje pa smo si poslovna opravila in naloge razdelili in nastopamo danes sicer ločeno, vendar v interesu celotnega gospodarstva naše domovine.

Ko zremo na četrtoletno prehojeno pot, naj bo naš pogled usmerjen tudi v prihodnost. Kam želimo priti, kateri so bili naši mejniki in kažipot, da, o tem moramo več razmišljati. Pri tem pa ne smemo nikoli pozabljati na ljudi, na delovne ljudi, na njihove medsebojne odnose v kolektivu, družbi in družini!«

brest
cerknica

dekliška
soba

industrija pohištva Jugoslavija
telefon 061-791 200 telex 31 167

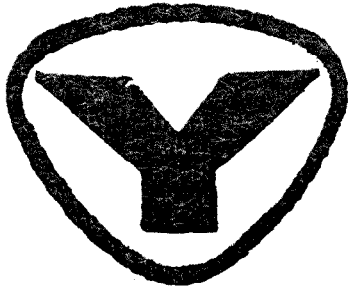
katarina

program katarina v vseh trgovinah s pohištvom

za dnevne sobe
samske sobe
spalnice

salon pohištva brest cerknica in prodajalna brest v mariboru, kneza koclja 6

potrošniško posojilo do 30.000. 10% polog
ob nakupu z devizami 5% popust dostava na dom brezplačna

YUGOTOURS

Ljubljana, Titova 36/9 nad.
telefon 322-458, 321-794
Naročniki in bralci TV 15 se lahko udeležijo letalskega potovanja v

LONDON 5 dni

od 6. novembra do 10. novembra 77

Cena SAMO 1990 DIN

Običajna cena 2650 din

Cena vključuje:

- letalski prevoz Ljubljana (London) Ljubljana
- namestitev v hotelu B kateg. z nočitvijo in zajtrkom
- avtobusni ogled Londona
- prevoz letališče (hotel) letališče v Londonu
- organizacija potovanja

Kupon TV 15

Odrežite kupon in ga pošljite na naslov Yugotoursa

Priimek in ime

Točen naslov

Za potovanje 6. 11. prijavljam oseb
Akontacijo 1000 din po osebi nakažite po poštni nakaznici TAKOJ na naš naslov.
Ostanek je treba plačati najkasneje 8 dni pred potovanjem.

Petindvajset let intertrade – Petindvajset let

**LASTNA SUROVINSKA
BAZA**

lastni vinogradi
lastni sadovnjaki
lastne poljedelske
površine

po področjih za
posamezne vrste vin
žganih pijač
ter brezalkoholno
dejavnost

**SPECIALIZIRANA
PROIZVODNJA**

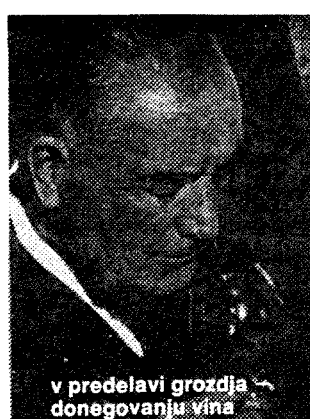

Danes ime Slovin pomeni:
enega največjih jugoslovanskih pridelovalcev vseh vrst vin
pomembnega proizvajalca žganih pijač
največjega proizvajalca brezalkoholnih pijač
poleg tega še:
kmetijstvo s poljedelstvom in živinorejo, vinogradništvom,
sadjarstvom in predelavo, trgovino, uvoz-izvoz, gostinstvo.

**SODOBNA
TEHNOLOGIJA**

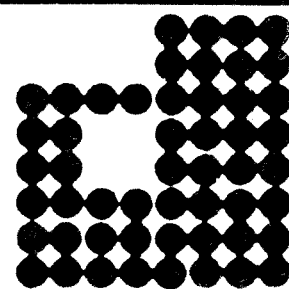

nove polnilne linije, nove
in modernizirane kleti
stalna kontrola kvalitete
dostavni park po vsej
državi

v predelavi grozdja
donegovanju vina

**STOLETNA TRADICIJA
IN NOVA SPOZNANJA**

DELO

**Časopisno
in grafično
podjetje, Ljubljana**

Tiska časopise, revije, knjige, publikacije,
razglednice, prospekte in reklamne
tiskovine.
Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v
najmodernejši tehniki.
V sklopu podjetja je specializirani obrat za
večbarvni tisk, lakirnica in plastificirnica.
Izdaja osrednji slovenski dnevnik »Delo«.
Telex, štirinajstdnevnik Naši razgledi,
revijo Avto, revijo Stop, revijo Jana,
Zabavnik.

Iskra
Industrija za telekomunikacije,
elektroniko in elektromehaniko
Kranj, o. sol. o.
Tovarna merilnih instrumentov
Otoče, o. sol. o.

Otoče, 64244 Podnart
tel.: (064) 70-131
teleg.: Iskra Podnart
telex: 34506 YU ISINO
žiro račun: 51500-601-10040

**Priznani in kvalitetni
izdelki merilnih
instrumentov**

1949

1949
61000 LJUBLJANA, PODSMREKA 5/a
Telefon: 62-248, 62-309
Žiro račun št. 50101-601-23285

Izdelovanje blazinjenega pohištva – oblaganje sten s
tapetami – oblaganje tal s plastičnimi materiali – izdelava
in montaža zaves in dekoracij – izdelovanje brezkončnih
transportnih in pogonskih trakov iz sukanca

**slavnik
koper**

»SLAVNIK KOPER« TOZD Potniški promet in turi-
zem, KOPER, ima svoj sedež v Kopru, Kidričeva
44-46, pp 130, telex 34-124 yu slavkp

Koper, Kidričeva 46, tel.: (066) 22-660 ali 22-750
(5.40-20.00):

V poslovalnici dobite vse turistične informacije, lah-
ko kupite vozovnice za Slavnikove avtobuse na re-
dnih linijah, naročate avtobuse za posebne vožnje
ter se prijavljate za izlete, potovanja in dopuste, ki jih
organizira ali posreduje Slavnik.

Ljubljana, Tavčarjeva 8a, tel.: (061) 321-351
(8.00-16.00):

izleti, potovanja, dopusti, naročanje avtobusov in
splošne turistične informacije. Posebno področje
predstavljajo izleti in strokovne ekskurzije, ki jih
naročajo šole, športna društva, taborniki ter sindi-
kalne organizacije. Organizacija in izvedba obiskov
vseh vrst prireditev (koncerti, drame, opere in baleti).
Že tradicionalni so izleti v Furlanijo, Benečijo in na
Slovensko Koroško ter po poteh NOB.

Izola: (066) 71-248 (6.00-19.00)

Piran: (066) 73-860 (7.00-19.00)

Portorož: (066) 73-250 (6.00-19.00)

Ilirska Bistrica: (067) 88-055 (5.00-10.00 in
16.00-18.00) in poslovalnice v SR Hrvatski: Buje,
Poreč, Rijeka, Zagreb, Banja Luka.

**IZDELOVANJE NOTRANJE OPREME
IN POHIŠTVA**

Mengeš, Blejčeva cesta
Tek. rač. št.: 50120-601-30138 LB Domžale
Telefon: 72-477, 72-391

**Izdeluje
mizarske
izdelke
po meri**

**PAVLIHOVA
PRATIKA**

KOLENDAR • IMENA • VREME •
PRIPOROČILA IN NASVETI
DELOVNIH KOLEKTIVOV •
KAJ PA ZDRAVJE? • DOBRA
VOLJA • IZUMI IN ODKRITJA
• MARIKAJ O SLOVENCIH
• UGANKE IN KRIŽANKE •
ŽIVALI KAR TAKO IN V BASNIH
• ZANIMIVOSTI • HUMOR •
vesela • debela •
• brana • iskana

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE

PROJEKTIRAMO IN IZVAJAMO VSA GRADBENA DELA

GROSUPLJE

TELEFONI: UPRAVA GROSUPLJE 77-010, 77-011, 77-012, 77-013; CENTRALNI OBRATI GROSUPLJE 77-072, 77-073

30 LET

SGP Slovenija ceste

TOZD Industrija apna Kresnice

61281 Kresnice

poštni predal: 469

žiro račun: 50-100-601-10974

telefon: (061) 88-601

telegram: Slovceste Ljubljana

telex: 31-493 yu sloce

Proizvodnja živega in hidriranega
apna, agreeati apnenčevi za vse vrste
betonov in živo mleto apno za
industrijo gradbenega materiala

SLOVENIJA CESTE

Ljubljanska banka

S tekočim računom je gospodarnejše

Čeprav ni prijetno razmišljati o mrzlih in meglenih zimskih dneh, je prav zdaj čas, da se nanje pripravite. Pred vami so nakupi ozimnice, zimskih oblačil, obutve, zaščititi je treba avto... Za vse to boste morali poskrbeti sami, del svojih denarnih skrbi pa lahko kot imetnik tekočega računa prepustite Ljubljanski banki.

S čeki v žepu se boste odpravili na družinski jesenski nakup. Gotovine ne boste potrebovali, torej je tudi dvigovati ne bo potrebno. In če bodo izdatki večji kot ste predvidevali, za plačilo ne boste v zadregi. Izpolnili boste pač več čekov, seveda če bo znesek večji od 3000 din, kolikor lahko poravnate z enim čekom.

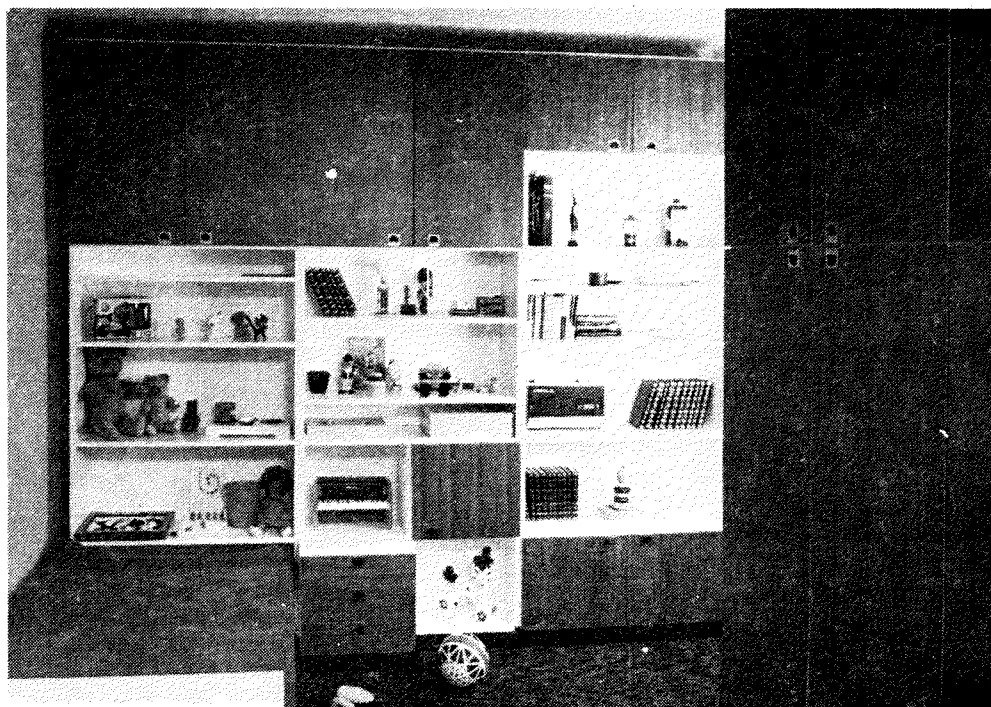
Brez dobroimetja na tekočem računu si s čeki seveda ne morete pomagati, saj je

izdajanje čekov brez kritja kaznivo. Toda če s tekočim računom poslužete vsaj šest mesecev in upoštevate pravila takšnega poslovanja, vam je Ljubljanska banka pripravljena pomagati s posojilom.

Poslovanje s tekočim računom pomeni sodobno in predvsem gospodarno urejanje denarnih zadev. Čeprav imate svoj denar v obliki čekov vedno pri sebi, se obrestuje prav tako kot hranilne vloge, razen tega pa opravlja Ljubljanska banka za vas mnoge denarne posle in vam tako prihrani čas in denar.

Tekoči račun lahko odprete brez težav. Kako, vam bodo z veseljem razložili.

Povprašajte pri Ljubljanski banki.

Komponibilno pohištvo sistem ABC – nagrajen na XIII. beograjskem sejmu!

Prodaja ● Lesnina – salon pohištva, Titova 51 ● Javor – Celovška 268
● Lesnina – Kranj, Primskovo ● HOJA – Ljubljana, Langusova 8

VSE INFORMACIJE:

»HOJA« predelava lesa, Ljubljana, Langusova 8

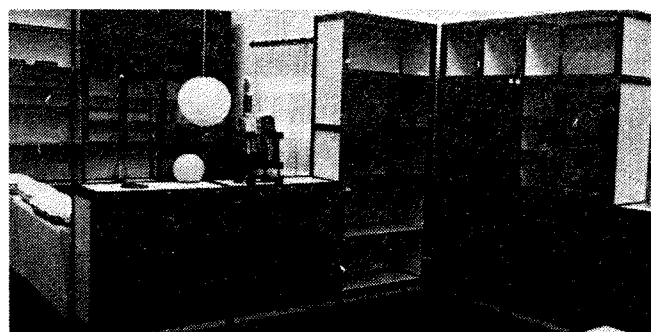
telefon 62-671, 62-695,
telex 31-150 yu hoja

HOPO – dobitnik ljubljanskega »ZMAJA« in drugih priznanj!

Edinstveni sistem pohištva vam omogoča popolno kreiranje prostora po vaših željah. Z neomejenim številom kombinacij elementov iz naravnega bukovega lesa v naravni in barvni izvedbi, lahko stanovanje opremito od kleti do dnevne sobe in kuhinje.

Luksuzna izvedba sistema je primerna za opremo stanovanjskih prostorov, cenejša – hobi izvedenka pa za opremo kletnih prostorov, garaž, delavnic, hobi sob, ipd.

Sobni in hobi program dobite pri:

- SLOVENIJALESU – Titova 50, Ljubljana
- METALKI – Ljubljana
- JUGODRVU – Beograd – Galerija pohištva na beograjskem sejmu
- JUGODRVU – Beograd – Supersalon Novi Beograd
- JUGODRVU – Skopje
- JUGODRVU – Zagreb
- LESNINI – Kranj
- LESNINI – Maribor
- LESNINI – salon na Zg. V.
- KRKI – Novo mesto

KOMUNALNO
PODJETJE
Piran

opravlja vse
komunalne
storitve po
naročilu in
pogodbeno

HOTEL

»GRAJSKI DVOR«
Radovljica

Hotel B kategorije – 80 sob s kopalnico ali prho, telefon – Apartmaji – Restavracija – kavarna – slaščičarna – terasa – konferenčne dvorane – klubska soba – plavalni bazen – avtomatsko keglišče – menjalnica – Rent a car – Garage – lastni parkirni prostor
Telefon (064) 75-585 h. c.
Telex 345-40 yu inbush

»MIZARSTVO IN TESARSTVO ZADOBROVA«

izdeluje stavbno pohištvo, zaboje tesarstvo

Ljubljana-Polje,
Sneberska c. 138/b

»Komaj čakam pomladi

Potem je bolničarko Nado zadel sovražnikov rafal

V pozni jeseni 1943, ko je pisano listje že skoraj odpadlo in napovedovalo bližajočo se zimo, smo se zbrali borci slavne Šlاندrove brigade nad Češnjicami na Menini planini v starem brigadnem taborišču. Razvrščeni v polkrogu smo po krajšem govoru politkomisarja Jožeta Berkopca MIŠELA zaprilegli. Po zaprisegi je štab brigade zbral 96 borcev – prostovoljcev in ustanovil II. bataljon Pohorskega odreda. Za komandanta bataljona je bil imenovan tov. Ivan ROJC-Bogdan, pogumen in preudaren človek. Med prostovoljci so bili v glavnem borci nekdanje Savinjske čete, komandir te čete je bil tov. Bogdan, politkomisar pa tov. Ivan MEDIC-Silvo. Izvedeli smo, da bo šel z nami tudi Drago Pogljajen, ki je bil imenovan za komandanta Pohorskega odreda.

Drago Pogljajen je bil izredno odločen, pogumen, včasih že kar preveč drzen, toda pri borcih zelo priljubljen komandant.

Politkomisar odreda tov. Fronta Komel in načelnik štaba odreda tov. Janko Vincenc-Harkov sta bila že na Pohorju. Po ustanovitvi bataljona je imel krajši govor politkomisar VI. operativne cone tov. Mitja RIBIČIĆ-Ciril, ki je med drugim poudaril pomembnost nalog, ki jih bo imel na novo ustanovljeni bataljon.

Naslednji dan, 29. oktobra 1943, smo krenili na pot. Temna noč je že zagrnila Zadrebško dolino, ko smo se nad Šentjoštom poslovili od Šlاندrovcev, ki so šli napadat orožniško postojanko v Šmartnem ob Dreti. V megleni jesenski noči smo se prebijali čez »mojo« Zadrebško dolino. Rad se je spominjam, saj sem tod preživel otroštvo.

Trenutno spokojnost so prerezali mitraljezi, ki so zaregljali ob spremljavi bomb. Vedeli smo, da je to pozdrav v slovo, ki so nam ga pripravili naši Šlاندrovci.

Cesto, ki pelje iz Nazarij v Gornji grad in reko Dret, smo prečkali v bližini Vologa. Pot je bila nemirna in polna nevarnosti, saj so Nemci ob poteh, kjer so partizani ponavadi prečkali glavne ceste in reke, postavljali močne zasede. Pohod smo nadaljevali čez Brdo mimo redkih kmetij, na katerih so gospodarili trdni in preudarni kmetje. Ponekod je še gorela luč. Nikogar nismo srečali. Le pasji lajež nas je spremljal.

Prečkali smo bistro Savinjo. V Okonini smo se za trenutek ustavili pri Bogdanovih znancih, kjer smo dobili potrebne podatke o Nemcih. Po dobri

uri hoda proti Poljanam smo prispeli v taborišče, kjer smo večkrat taborili, ko smo bili še v Savinjski četi. Ukazano nam je bilo, da moramo ostati v taborišču in v njem prenočiti. Dežurni bataljona in de-

žurna četa so poskrbeli za varnost bataljona. Določili so stražarska mesta in kraj za zasedo, pa tudi to, kateri borci bodo šli prvi na stražo in v zasedo. Bližala se je polnoč. Nebo je bilo jasno in okrog nas mir. Obuti in oblečeni smo polegli po tleh, vsak s svojo puško ali mitraljezom, misli pa so romale v tople domove, k našim najdražjim. Spominjali smo se še nedavne preteklosti in si dopovedovali, da bo še kdaj lepo, lepše kot kdajkoli. Takrat, ko bo svoboda.

Tudi naša bolničarka je bila takih misli. Silva Drame-Nada je bila doma iz Zagorja ob Savi. Bila je lepo vzgojena in preprosto dekle. Srednje velika plavalaska, vitka, z nežnim obrazom in modrimi očmi. V svoji svetlo zeleni uniformi, v črnih škornjih in s titovko na kodrastih laseh je bila ne glede na razmere v katerih smo živeli, vedno urejena. Čeprav je bila večkrat utrujena in lačna, ni bila nikoli slabe volje. Nikdar ni ugovarjala. Vedno je bila pripravljena pomagati drugim. Bila je družabna, prišrna in vedno prijateljsko razpoložena.

Spominjam se, da me je tisto jutro vprašala, kako to, da tako dobro poznam kolovoze, pota in druge steze v Zadrebški in Savinjski dolini, po katerih je hitel bataljon na Pohorje.

Povedal sem ji, da sem tod doma in da smo se na poti, ko smo se vračali z II. bataljonom Šlاندrove brigade iz Nazarij ustavili prav v moji rojstni vasi.

Popravila si je lase, ki so ji silili na oči, se nasmešnila in rekla: »Ne veš, Aki, kako rada se vračam z mislimi v kraj, kjer sem preživela otroška leta, da vsaj malo obudim najlepše sanje tistih časov.«

V tem taborišču mi je prvič omenila Draga. Pripovedovala mi je, kako ji je bil všeč že na prvi pogled. Zdaj, ko ve o njem še več, ga še bolj občuduje. Kmalu potem so nas poklicali k zajtrku in na zbor bataljona za odhod. Naša druga četa je odšla naprej v kolono. Tudi predhodnica je bila iz naše čete.

Tako je bataljon v zgodnjih jutranjih urah, razvrščen v kolono, krenil po sečnem kolovozu v smeri proti Bursečnikovi kmetiji, proti Mozirskim planinam.

»Tja moramo priti, na Pohorje!«

Šli smo po stezi, ki se je vila skozi bukovje, kot bi hoteli obiti Bursečnikovo domačijo. Ker smo vedeli, da so nam v tej hiši naklonjeni, smo se odločili, da se bomo oglasili pri njih. Glavnina bataljona je ostala v koloni na poti.

Bursečnikovi so nam dali nekaj hrane. Pregovorili smo jih tudi, da so nam dali svojo najljubšo žival – oslička. Ta je bil potem našemu intendantu v veliko pomoč, ker mu ni bilo treba več nagovarjati borcev, da bi nosili hrano.

Poslovili smo se od gostoljubnih ljudi in krenili

na nas nemška zaseda. Vedeli smo, da so prav na tem kraju, za kapelico, Nemci večkrat radi postavljali močne zasede. Kmalu smo pripešali v Zarazborje.

Tu so nas nekam boječe sprejeli. Ko pa je naš pevski zbor zapel nekaj slovenskih narodnih in partizanskih pesmi, je bojazen splahnela.

Tako so nam partizani – pevci mnogokrat pomagali; da so se naše težave in trpljenje prelili v pesem. Petje je splevalo globoko vezi med borci in prebivalci povsod, kjer se je bataljon mudil.

Na obrobju Plešivca smo obstopili komandanta Bogdana, ki nam je razkazoval in opisoval kraje,

poslušala komandanta Bogdana. Zavzdihnila je in rekla: »Kako lepa je naša dežela! Gozdovi, travniki in polja so čudovita, ko ozelenijo, še lepša pa so tedaj, ko jih pozlati pšenično klasje.«

Iz Zarazborja smo nadaljevali pot nekaj časa po grebenu. Kmalu smo se sputili po strmini navzdol skozi gozd in že smo bili v Velunjskem grabnu.

Pot nas je vodila ob žuboreči Velunji. Hodili smo mimo osamljenih hiš z rdeče žarečimi okni. Pri nobeni izmed njih se nismo ustavili.

Iz Velunjskega grabna smo ubrali pot prečno v levo skozi ozek gozdni pas in brez posebnih presenečenj prišli v Mislinjsko dolino.

V zgodnjih jutranjih urah smo pri Spodnjih Dovžah prečkali železniško progo in glavno cesto. Zaradi varnega prehoda bataljona smo postavili zasede. Nadaljevali smo pot proti Zgornjim Dovžam, proti vznožju Pohorja.

Se vedno vidim komandanta Bogdana, kako samozavestno je korakal pred bataljonom, ponosen kot bi šla za njim cela divizija.

V Zgornjih Dovžah smo se oglasili pri naših ljudeh. Toplo so nas sprejeli in nam postregli z jedačo in pijačo. Domačini iz Spodnjih in Zgornjih Dovž kar verjeti niso mogli, da nas je toliko in kako dobro smo oboroženi.

Po krajšem počitku smo se začeli vzpenjati na Pohorje. Pri znani partizanski kmetiji Srčku smo se zopet ustavili. Tov. Bogdan je imel s Srčkom krajši pomenek.

Ustanovili smo odred

Ko smo se približevali Mali Kopi so se sončni žarki že spuščali na poboče v dolini. Nada je ob pogledu na slikovito Mislinjsko dolino, v kateri so v tem času jesenske barve že bledele, rekla: »Zima se ni niti začela, jaz pa si želim, da je sploh ne bi bilo. Komaj čakam pomladi, maja, toplega vetra, ki bo zapihal prek polj, travnikov in gozdov in spremenil dolino v pisano preprogo.«

Zaman je čakala na odgovor, ker je med tem časom že prišlo do naju povelja: »Pokret!« Sonce se je že pomikalo v zaton, ko smo nadaljevali pot mimo Senjorjevega doma. Tisti, ki so se spoznali na vreme, so rekli, da bo sončnih dni kmalu konec.

Medtem je prišlo povelje: »Počitek!« Posedli smo po tleh. Zadnjikrat v tistem letu na suho pla-

ninsko travo. Nekateri so zaradi utrujenosti molčali. Drugi pa smo se pogovarjali in ugibali, koliko časa bomo še morali hoditi, da bomo prišli do pohorskih partizanov. Naša želja se je kmalu uresničila. Tretjega novembra smo se že srečali z borci Pohorskega bataljona. Vsi smo bili veseli tega snidenja. Naslednji dan smo pa pri Črnih mlakah ustanovili odred.

Pri formiranju odreda je bil navzoč tudi komandant IV. operativne cone tov. Franc Pogljajen-Kranjc, ki je imel potem krajši govor. Med drugim je dejal: »Ne smete mirovati! Nenehno morate napadati sovražnika tam, kjer vas bo najmanj pričakoval. Ne dopustite, da bi vas doletela enaka usoda, kot je pred desetimi meseci doletela prvi pohorski bataljon pri Treh žeblih. Padle borce tega legendarnega bataljona morate maščevati. Vaše bojevanje mora biti grajeno na hitrih presenečenjih. Zasede postavljajte na krajih, kjer se počuti sovražnik najbolj brezskrbnega.«

Ob koncu nam je zaželel veliko uspehov v bojih s sovražnikom, nato pa se je poslovil in odšel s svojo skupino – zaščitnico.

Naslednji dan je že zapadel sneg. Nizke smreke, obložene z debelo plastjo snega, so bile podobne sneženim kopam.

Prišel je 9. november 1943. Po obilnem kosilu, ki smo ga imeli tega dne, smo kar slutili, da štab odreda nakaj kuje. Predpostavljali smo, da pripravlja napad na vlak ali pa na kakšno postojanko.

Po kosilu smo še počivali. Eni so posedli okrog ognjev in se pogovarjali o minulih bojih, drugi pa so se zlekneli po tleh, podprli glave z nahrbtniki ali pa z rokami in razmišljali.

Takemu razmišljanju se preda človek vselej, kadar stoji pred veliko preizkušnjo, zlasti pa v trenutkih pred neposrednim srečanjem s sovražnikom.

Tudi Nada je bila tega popoldneva zelo zamišljena in nič kaj zgovorna. Slonela je ob visoki jelki. Hotel sem jo predramiti z raznimi vprašanji, toda zaman.

Ko se je dan že začel iztekati, je štab odreda izdal povelje. Prinesel ga je dežurnemu obeh bataljonov. Politični komisar odreda tov. Franta nam je v krajšem govoru pojasnil, kako pomembna naloga nas čaka.

Potem sta s komandantom odreda tov. Dragom dala posamezna povelja komandantom bataljonov tov. Bogdanu in tov. Borisu. Za napad na po-

Silva Drame-Nada

po strmi poti, ki je sekala zemeljske drčje in pobočja. Pot je bila zapuščena in že malce prerasla z grmovjem. Tu in tam so ležala prek poti debela, ki jih je izruval vihar ali pa podrli zob časa.

Imeli smo še en počitek, potem pa se je začela kolona počasi, toda vztrajno vzpenjati proti vrhovom Mozirskih planin. Še enkrat smo se s pogledi in mislimi poslovili od Zgornje Savinjske doline. Obšli smo Medvedjak, sekali pobočje Smrekovca in nadaljevali pot po Kalskem grebenu do Kramarice.

Planoto smo obšli po poteh, ki so peljale skozi gozd, da nas ne bi presegel sovražnik.

V Križišče na Kramarici smo poslali patruljo, da je preverila, če kje ne preži

ki smo jih videli pred seboj.

Pred nami je bil Razbor, razorane in obdelane krčevine, na katerih so stale kočje, majhne kmetije, po večini krite s škodlami, ki sta jih posivila dež in sonce. Okrog gospodarskih poslopij pa so stala gola sadna drevesa.

Nekoliko nižje smo videli Bele vode, Graško goro – goro jurišev in Ravne.

Potem je tov. Bogdan pokazal planinske grebene Pohorja in dejal: »Tja moramo priti! Tako nam je naročeno. Sedaj odhajamo na Pohorje z orožjem, ko pa bo svoboda, bomo hodili tja občudovat šumeče gozdove in čudovite planinske travnike.«

Tudi Nada je pazljivo

di! «

stojanko je štab odreda določil naš bataljon. Prvi bataljon, ki mu je poveljeval komandant Boris, je šel v zasedo zato, da bi zavrnil morebitno sovražnikovo pomoč, ki naj bi prišla iz Slovenskih Kojnic.

Po podrobnih napotkih, ki smo jih prejeli od poveljstva odreda in bataljonov, smo se spustili v koloni po planinski zasneženi poti v dolino. Ko smo se spuščali v obrobje doline, je bilo vedno manj gozda in vse več travnikov, njiv in kmetij. Pri Sv. Kunigundi smo se ustavili pri kmetu Antonu Merniku in njegovi ženi Emi (po domače pri LIKOŽU). Toplo sta nas sprejela in, kar verjeti nista mogla, da smo imeli toliko puško-mitraljezov in še minometalec.

Komandant Drago in politkomisar Franta sta še preverila, če smo natančno seznanjeni z načrtom napada.

Komandant Bogdan je razporedil bataljon za napad. Nama – komandirjema je še posebej naročil, kaj vse morava storiti.

Njeni prsti so popustili

Z mrakom, ko je legla na dolino tudi megla, smo zdrveli po pobočju v dolino.

Komandant Bogdan je šel z našo četo, ki je bila določena za napad. Ko smo se približali Zrečam, je bilo že temno. V strelcih smo se podali proti postojanki. Kaj hitro pa so nas pozdravili prvi strelci Nemcev, ki smo jih poglali v postojanko. Tako smo živi obroč v naletu hitro stisnili okrog postojanke.

Tedaj so večerni mrak razparale rakete in svetli prameni so razsvetlili nebo nad Zrečami. Tako je sovražnik opozoril sosednje postojanke, da je napaden in da prosi za pomoč.

Vnel se je hud boj. Nemci so poskušali vse, da bi nas odbili. Zato se je bilo treba uporno bojevati za vsako ped zemlje. Z nami je bila tudi bataljonska bolničarka Nada. Noč se je že prevesila v dan. Obleganje pa je še kar trajalo. Eden od zadnjih naletov,

nekaj korakov pred obzidjem postojanke, pa se je za našo Nado žalostno končal. Zadel jo je sovražnikov rafal. Zakrtila je z rokami in omahnila prav tedaj, ko je postojanka že padla in je bilo jasno, da bomo zmagali. Njene nežne roke so se zadnjikrat oprijele zmrznjene okrvavljene zemlje.

Takoj smo jo odnesli v bližnji zaklon. Bili smo prepričani, da še ni vse končano, da ji bomo še lahko pomagali. Toda Nada je bila mrtva. Nastala je mučna tišina, ki je tesnobo še stopnjevala. Zdelo se nam je, da Nada še vedno živi, njene oči utripajo, ustnice pa bodo zdaj zdaj spregovorile.

Pogled komandanta Draga je izražal začudenje. Ni in ni mogel dojeti resnice.

Gledal nas je presenečeno in nazadnje vendarle vprašal, ali je Nada res mrtva. Naš molk je bil hkrati tudi odgovor. V Dragov obraz je bolečina zarisala globoke brazde. Vsi smo žalovali za življenjem mlade partizanke.

Bilo je še mračno svinčeno jutro. Težki oblaki so viseli nad kopastimi grebeni zasneženega Pohorja, ko smo zapustili bojišče in pospremili Nado na njeno zadnjo pot.

Z bolečino v srcih smo se v dolgi koloni počasi pomikali po grabnu ob Dravinji, nato pa po vijugasti hribovski stezi na Pohorje.

Peljali smo jo na vprežnem vozičku. Ko sem jo držal za roke, da ne bi zdrsnila z voza, se mi je zdelo, da je še živa. Še nikdar nisem videl na njenem obrazu toliko miline pa tudi težkega trpljenja, kot prav sedaj.

Pokopali smo jo na pokopališču Sv. Kunigunde. Zamišljeni in molčeči smo obstali. Bela krsta z 18-letno Nado pa je za vedno utonila.

Zemlja, za katero se je tako junaško bojevala in za katero je dala svoje mlado življenje jo je vzela k sebi.

Minila so že tri desetletja, v nas pa še vedno živi spomin na Nado in vse tiste tovariše, ki so žrtvovali svoja mlada življenja za svobodo naših ljudi in naše dežele, za boljši in pravičnejši svet.

JOŽE HREN-AKI

Borcem Briško-beneškega odreda

S prvim četrtkom v novembru, to je 3. novembra ob 18. uri, spet začnemo z rednimi mesečnimi tovariškimi srečanji v klubu delegatov (Ljubljana, Puharjeva ulica) v Ljubljani.

Vabljeni vsi borci in aktivisti, ki so delovali na območju Briško-beneškega odreda.

Prosimo, da s seboj prinesete fotografije z naših delovnih akcij in srečanj. Pri-
kazano bo tudi kratek film o naših aktivnostih.

LJUBLJANSKA SEKCIJA
BRIŠKO-BENEŠKEGA
ODREDA

Franc Šmid

Na domačem pokopališču v Železnikih smo se poslovili od 64-letnega Franca Šmida. Z OF je pričel sodelovati že julija 1943 leta. Januarja leta 1944 je odšel med partizane, kjer je bil pri okrožni gospodarski komisiji. Leta 1944 je bil ujet in odpeljan v Dachau in naprej v Rabstein.

Viktor Bubola

Po težki bolezni je preminil Viktor Bubola, borec 5. prekomorske in X. dalmatinske brigade. Bil je mitraljezec, težko ranjen pri Ilirski Bistrici v zaključnih bojih za osvoboditev Primorske. Pokopali smo ga na piranskem pokopališču.

Janez dr. Lovšin

Septembra je umrl v 75. letu starosti dr. Janez Lovšin. Pred vojno je bil zdravnik na Štajerskem, od tam je bil izgnan in se naselil v Ribnici na Dolenjskem. Z OF se je povezal leta 1942, med partizane pa odšel leta 1943 in sicer v bolnišnico »R« v Gorenjski Snežnik. Bil je partizanski zdravnik velikolaškega-ribniškega okraja, zdravnik v štabu XIV. in XV. divizije, upravnik bolnišnice »K«, slovensko-hrvaške partizanske bolnišnice ter bolniške postojanke v Rogu. Za svoje zasluge je prejel več vojnih in povojnih odlikovanj.

Pavle Zajc

V začetku avgusta smo se na žirovskem pokopališču poslovili od Pavleta Zajca, ki se je rodil leta 1904 v Žireh. Bil je eden prvih vaških aktivistov OF v tem kraju. Bil je član gospodarske komisije, skrbel je za čevljarsko partizansko delavnico na terenu kakor tudi v enoti. Vsa njegova družina je bila aktivna. Starejši sin je daroval svoje mlado življenje za svobodo. Bil je odlikovan.

Peter Uzar

Septembra smo se poslovili od borca NOV Petra Uzarja iz Pristave pri Trziču. Bil je organizator in sodelavec vstaje proti okupatorju in domačim izdajalcem, kot borec NOB je prejel spomenico 1941. Njegova sinova sta padla kot borca, Stanko v Kozjanski četi na Štajerskem, Viktor pa v Kokrškem odredu na Vetrnem pri Trziču. Njegova žena je bila preganjana in zaprta.

Jože Poklukar

Umrl je Jože Poklukar. Rodil se je leta 1910 v Zgornjih Gorjah. V jeseniški železarni je bil zaposlen 40 let. V partizane je odšel septembra 1944 leta in bil v Gorenjskem odredu. Kasneje je sodeloval v pihalnem orkestru XXXI. divizije.

Jože Slivnik

Jože Slivnik se je rodil leta 1913 v Zgornjih Gorjah. V partizane je odšel pomladi leta 1944 in se boril na Primorskem v Gradnikovi brigadi. Bil je odlikovan z redom za hrabrost.

Frančiška Gortnar

V Železnikih je umrla 89-letna Frančiška Gortnar, ki je med vojno veliko pretrpela. Leta 1943 je bila zaradi sina Franca, ki je odšel v partizane, internirana s štirimi mladoletnimi otroki in možem v Felnbach. Najstarejši sin Tone je bil od novembra 1941 leta v Dachau, hčerka Marica je bila obsojena od italijanskega vojaškega sodišča in zaprta v Italiji.

Branko inž. Marovič

V Portorožu je umrl Branko inž. Marovič, ki se je rodil leta 1912. Leta 1941 se je vključil v NOG v Ljubljani, v jeseni tega leta je bil zaprt v Ljubljani, nato v Padovi, Ferrari, Ravenni, Anconi in drugod v Italiji. Po internaciji se je vključil v NOB v Splitu in aktivno deloval v inženirski grupi na terenu Splita. Pokopali smo ga v rojstnem Splitu.

Ivana Kranjc

Septembra smo se na pokopališču v Cajnarjih poslovili od 85-letne Ivane Kranjc. Že v jeseni in zimi leta 1941 je kuhala posameznim skupinam partizanov, ki so se zatekli v njen dom. Pa tudi vsa leta NOV so bili partizani njeni stalni gostje. S pokojnim možem sta po več dni skrivala in negovala ranjene partizane.

Jože Milavec

V enainosemdesetem letu starosti je umrl Jože Milavec. Njegova življenjska pot je bila od rane mladosti nenehno povezana z borbo za delavske pravice. Takoj po okupaciji naše domovine leta 1941 se je vključil v NOB. Spomladi leta 1943 je bil kot izkušen borec za delavske pravice sprejet v KPS. Njegov edini sin je postal mladinec skojevec. Spomladi leta 1944. je odšel v partizane, njega pa so odpeljali v taborišče v Nemčijo.

Edvard Hribernik

Na pokopališču Dobračeva pri Žireh smo se poslovili od Edvarda Hribernika, upokojenega šolskega upravitelja. Rodil se je 1899 v Ljubljani. Vseskozi je bil naprednjak, zato so ga Nemci leta 1941 med prvimi skupaj z družino izselili v Srbijo. V Žiri se je vrnil leta 1945, ter se takoj posvetil organizaciji šolstva v tem kraju.

Jože Banič

Na kamniških Žalah smo avgusta pokopali Jožeta Baniča, borca od leta 1943 na Dolenjskem in v Beli krajini. Bil je komisar bataljona. Za svoje delo je prejel štiri visoka odlikovanja in dve priznanji.

Jože Gros

Na kovorskem pokopališču smo se poslovili od Jožeta Grosa iz Kovorja. Bil je vojaški mirnodobski invalid iz JLA. Star je bil komaj 48 let.

V počastitev letošnjegamurkosoboškega občinskega praznika, sedemnajstega oktobra, sta ZSMS Lendava in Murska Sobota organizirali pohod mladine Po poteh Prve prekmurske čete; pohoda, ki je bil od štirinajstega do sedemnajstega oktobra, se je udeležilo sedemindeset mladink in mladincev, v glavnem srednješolcev obeh občin, spremljali pa so jih borci Prve prekmurske čete in Prekmurske brigade.

S partizanskim mitingom in ustanovitvijo mladinskega pohodnega odreda Prekmurska brigada se je v Srednji Bistrici, kjer je marca devetnajstopetindesetega leta padel Jakob Molk-Mohor, pričel pohod mladine, med njimi je bilo precej tabornikov, pa pripadnikov Jugoslovanske ljudske armade in teritorialcev.

Na pot so krenili s pesmijo, najprej proti Veliki Polani, rojstnem kraju pisatelja Miška Kranjca, kjer je muzej naprednega tiska, glasila Komunistične partije Slovenije »Ljudske pravice«, nato pa mimo Brezovice v Nedelico. V vasi Nedelica so se ustavili pri rojstni hiši narodnega heroja Štefana Kovača-Marka in nato še na pokopališču, kjer je poslednji dom velikega prekmurskega sina, sekretarja KP KPS za Prekmurje, ki je v noči od 17. na 18. oktober 1941 padel v zasedo pri Gančanih in podlegel pod točo sovražnikovih krogel.

Nepozabno je bilo tudi kresovanje v Dobrovniku, še isti večer, kjer je o partizanskih časih v Prekmurju pripovedovala borka Prve prekmurske čete, Ela Letonja (Ulrih)-Atena.

Drugi dan pohoda so se pohodniki zgodaj zjutraj napotili v spremstvu borca Prve prekmurske čete, Štefana Sreča, do Voglerjeve koč v Motvarjevskem gozdu, kjer je bila konec januarja devetnajstopetindesetega leta ustanov-

Po poteh Prve prekmurske čete

ljena Prva prekmurska četa. Od tam so šli do Trajbarjeve zidanice v Strehovskih goricah, kjer so borci Prve prekmurske čete pripovedovali o tridnevni konferenci decembra 1944, ki je bila prav tu. Na takratni konferenci je bil dokončno sprejet sklep o ustanovitvi oborožene enote v Prekmurju.

S pomočjo specialke in kompasa so se pohodniki v dveh bataljonih napotili proti severu, proti Fokovcem. Tja so prispeli okrog poldneva in kakor povsod, so jih tudi tu pristržno in s kulturnim programom pozdravili šolarji osemletke. Patuljo obeh bataljonov sta opravili še petindvajsetminutni orientacijski pohod v okolici Fokovec, da bi se potem vsi pohodniki napotili proti Pečarovcem. V tem kraju so domačini skrivali in zdravili komandirje Prve prekmurske čete, Filipa Korošca-Bora, ki je bil ranjen v Bodoncih 16. marca 1945.

Naslednje jutro je bilo precej megleno in nič kaj prijetno ni bilo zapustiti zakurjene prostore gasilskega doma, ki je nudil prenočišče pohodnikom.

Mimo domačije Horvatovih, ki je skrbela za ranjenega partizanskega komandirja Bora, so nadaljevali pot v Bodonce. Od tod je mladinski pohodni odred krenil naprej proti severu, skozi Prosečko vas in Mačkovec in proti večeru so pohodniki prispeli že v bližino državne meje, v Martinje. Tu so se srečali z borci in pripadniki Jugoslovanske ljudske armade, prenočili pa so v opuščeni šoli.

Naj povemo, da je ena skupina borcev Prve prekmurske čete spomladi devetnajstopetindesetega leta na tem področju krenila še v Porabje, vse do Sakalovec, vendar so se mladi tokrat morali vrniti. Zato pa so naslednje jutro obiskali vojaško karavlo Trdkova ter v spremstvu vojakov tudi tromejnik, stikališče meja med Avstrijo, Madžarsko in Jugoslavijo. Od tromejnika so se vračali proti jugu do Mačkovec, kjer so s šolarji zaplesali na šolskem igrišču kolo in se proti poldnevu približali Murski Soboti, cilju pohoda.

V Murski Soboti, na trgu in pred spomenikom zmage, je sedemindeset pohodnikov Po poteh Prve prekmurske čete pozdravila množica zbranih občanov, borcev in mladine murkosoboških srednjih šol; na slovesnosti je govoril tovariš Martin Puhar, komandant mladinskega pohodnega odreda Alojz Rus pa je predal predsedniku ZSMS Murska Sobota raport o izvedeni nalogi, ki je bila več kot uspešno opravljena.

Da slednja ugotovitev drži, je potrdil izraz zadovoljstva na licih borcev prekmurske čete in prekmurske brigade, zadovoljstvo pa je odsevalo tudi iz vseh treh številčk Biltene, ki so ga izdali mladi med svojim štiridnevnim pohodom.

O uspešno opravljeni nalogi bo med mladimi še dolgo govora, saj bodo udeleženci pohoda o tem pripovedovali svojim sošolcem in prijateljem... In tradicije prekmurskih partizanskih enot se bodo nadaljevale! Naj ob koncu zapišemo, da je k uspešnosti pohoda prispevala svoje dobra priprava in organizacija s strani občinskih konferenc ZSMS ter borčevskih organizacij Lendave in Murske Sobote ter ne nazadnje tudi vsestranska in nesebična pomoč borcev Prve prekmurske čete in Prekmurske brigade, kakor tudi sodelovanje občinskih štabov teritorialne obrambe obeh občin.

Tekst in foto:
FILIP MATKO

Iz govora tovariša Janka Rudolfa na Kureščku

Druga SNOUB 2 »Ljubo Šercer«

Na proslavi 35-letnice ustanovitve 2. SNOUB »Ljubo Šercer«, ki je bila v soboto, 8. oktobra na Kureščku, je govoril predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janko Rudolf. Uredništvo izpolnjuje obljubo bralcem, ki jim jo je dalo v zadnji številki, in objavlja govor tovariša Rudolfa v nadaljevanjih.

O borbeni poti naših brigad, med njimi tudi Šercerjeve, je bilo že mnogo napisanega, a še vedno je veliko stvari iz življenja in dela teh enot, ki so premalo poznane in ki še vedno čakajo na vestno in objektivno oceno zgodovinarjev, publicistov in drugih, ki se ukvarjajo s pisanjem.

To se mi zdi potrebno poudariti, ker zgodovina naših partizanskih enot ne sme biti le zapis o junaštvih, požrtvovanju, tovarištvu, solidarnosti, neomajnosti in vsem, kar je pravzaprav bilo temelj naših uspehov in zmag, kar nam je dajalo pogum ob porazih in v krizah in kar nas še danes, po tolikih letih navdaja s toplimi občutki, povezanimi z življenjem in boji v naših partizanskih enotah, kjerkoli so sodelovale. Temu bi lahko rekli dolg tovarišev, ki so se skupaj bojevali in ki ne dovolijo, da bi ti lepi, pa tudi grenki in trpki trenutki kdajkoli obleдели. Predvsem pa ne spomini na tiste, ki so v boju darovali svoje življenje, saj nam med srečanji borcev naših enot, ki obiskujejo kraje naše borbenepoti, pa tudi sicer, njihovi liki ostajajo neizbrisni.

Preveč jih je, da bi jih lahko tukaj naštevati, in žrtev vsakega izmed njih je bila tako velika, da bi bila vsaka pozaba napopravljiva krivica. Zato naj bo spomin nanje tudi v današnjih dneh, kot je bil v času oborožene borbe, vzpodbuda za vztrajanje, obveza, ki smo jo večinoma molče dajali na grobovih naših padlih, da bomo njihovo delo neumorno nadaljevali, dokler bomo mogli.

Bojna pot partizanskih enot je bila krvava šola.

Zapisi o bojnih poteh naše brigade in drugih partizanskih enot pa seveda ne smejo biti samo to. Morajo biti tudi vzor in primer, pa tudi velika šola o tem velikem času, ko je bilo slovenskemu narodu resnično postavljeno vprašanje: biti ali ne biti. Ti zapisi naj govorijo tudi o tem, kako in zakaj se je prav v najtežjem času naše zgodovine pojavilo narodno izdajstvo. Nazorno naj razložijo mladim generacijam ves ta, za njih morda že nekoliko odmaknjen čas in svet, v katerem se je to dogajalo, opozarjajo naj na korenine fašizma in nacizma, ki še danes ni povsem izkoreninjen in ki bi lahko predstavljal novo resno nevarnost, če o njem ne bomo dovolj poučeni in če se ne bomo pravočasno upirali takim in podobnim pojavom.

Če je bil pred 35 leti strup sovražne propagande zlasti iz vrst protiljudske duhovščine pomešan z grožnjami, pritiski in z resničnimi fizičnimi in drugimi oblikami mučenja, ki naj bi zavrele osvobodilno gibanje, potem je seveda razumljivo, da tudi danes ostanki istih poraženih sil poskušajo sicer v novih pogojih, pa vendarle na kakršen koli način omajati vero v našo prihodnost s sumničenji, natolcevanjem, pa tudi z grožnjami ter na približno enak način kot takrat ustvarjati videz, da se usoda malih narodov in držav kroji drugje.

2. Izbrali smo pravilno pot
Zato je naša dolžnost, da ob vsaki priložnosti, zlasti pa ob praznovanju

takih obletnic kot so letošnje, ko praznujemo ne samo 35-letnico ustanovitve naših prvih štirih brigad, pač pa tudi 40-letnico prihoda tovariša Tita na čelo Komunistične partije Jugoslavije in 40-letnico ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije, povezujemo vso našo borbeno pot, zmagovite naskoke, pa tudi poraze, trpljenje in veselje, s tako premočrtno politiko, ki jo je bila sposobna samo Komunistična partija Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu in ki jo dokazuje vse do današnjega dne. Prav tako pa nam odpira perspektive za prihodnost kot pot, ki je edino pravilna, edino ljudska, edina v interesu delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, politika, ki je zlasti s svojo neuvrčenostjo edina pot za enakopravno uveljavljanje vseh narodov in držav ne glede na velikost, razvitost, barvo kože, nazorsko in drugo opredelitev, kajti vse to zakonito stremi k boljšemu svetu, pravičnejši ureditvi sveta in k enakopravnosti vseh narodov in držav.

Tudi borbeno pot Šercerjeve brigade govori o tej neprestani volji in hotenju premagati vse ovire, pretrpeti tudi poraze zato, da bi končno zmagovito odločali sami o svoji usodi. Ob tem se tudi danes, kakor pred 35 leti, z enako odločnostjo postavlja pred vse nas krepitev bratstva in enotnosti vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti, zavest o skupni usodi in o tem, da samo enotni in trdno povezani ter lahko z optimizmom gledamo na jutrišnji dan naših narodov in narodnosti, prežetih z zavestjo o skupni usodi.

V zimi 1942/43 so tri slovenske brigade usmerile svoje delovanje po zamisli vrhovnega štaba in tovariša Tita v skupno akcijo z bratskimi hrvatskimi enotami zato, da bi razbremenile strahoten pritisk, ki so mu bile izpostavljene partizanske enote na Hrvatskem in v Bosni in veliko osvobojeno ozemlje takrat, ko se je začela znana četrta sovražnikova ofenziva. Tomšičeva, Cankarjeva in Gubčeva brigada so dale v tej enovito organizirani akciji skupno s hrvatskimi partizani dragocen prispevek. Naša brigada je sicer takrat ostala na širšem področju Notranjske in delu Dolenjske – poleg obstoječih odredov – sama, pa njen delež zato ni bil nič manjši, saj je vzdržala celo zimo neprestane sovražnikove pritiske, s katerimi nas je hotel izriniti iz teh krajev z namenom, da bi obvladoval tako pomembne komunikacije, kot je bila železniška povezava preko Ljubljane do Trsta in druge prometne zveze, ki so služile okupatorju.

Toda morala in požrtvovalnost naših borcev sta bili neomajni. Sovražnikovi poskusi, da bi z belogardističnimi izdajalci pokoril notranjsko in dolenjsko ljudstvo, teror in požigi, s katerimi je nameraval preprečiti širjenje idej Osvobodilne fronte, vzeti pogum neštetim aktivistom, možem, ženam in mladini ter vsem tistim, ki so dajali vse od sebe za naš osvobodilni boj, niso uspeli.

(se nadaljuje)

Moja mama se spominja

Imenuje se »Veseli veter«

Danes vam predstavljamo murskosoboski taborniški odred »Veseli veter«! Ker smo v njem zasledili bogat delovni program in v njem vrsto za nas zanimivih dogodkov, je tu prošnja: Bi, dragi Tomaž ali kdo izmed »vetrovcev«, napisal reportažo s pohoda po partizanskih poteh Prekmurja. Vsak dan ne hodimo po takšnih poteh in ta del Slovenije je na mladinski strani TV 15 bolj redek gost, pa je povsem razumljivo, da si vašega sodelovanja še kako želimo.

Tu je še pesmica Ivana Božičevića iz drugega razreda črnomaljske osnovne šole, ki mi je na moč ugajala:

Partizan¹

Partizan je pogumen in hraber,
nikogar se ne boji,
če pride do njemu sovražnik,
takoj ga ustrelj.

2

Prišel je sovražnik v našo vas,
takoj ga partizan odgnal je od nas.

Naj današnje, vrstično nekoliko skromnejše kramljanje, ne zaradi pomanjkanja pošte, marveč zaradi obilice gradiva, sklenem z besedami, namenjenimi Mari Ulčarjevi iz Slap pri Ljubljani:

Hvala, draga Mari! Da si spominov izpod tvojega peresa še želimo, potrjuje vzdevek, ki smo ga dali tvojemu sestavku »Moja mama se spominja«. Uvrstili smo ga namreč med izbrane! Veš, tovrstnih spominov je na naši strani, žal, vedno manj...

Lepo pozdravljeni!

Milena

Hvala, draga Mari! Da si spominov izpod
tvojega peresa še želimo, potrjuje vzdevek,
ki smo ga dali tvojemu sestavku »Moja
mama se spominja«. Uvrstili smo ga na-
mreč med izbrane! Veš, tovrstnih spomi-
nov je na naši strani, žal, vedno manj...
Lepo pozdravljeni!

Milena

Filip Warasch

Torek, 18. oktobra 1977

V somalijskem glavnem mestu Mogadiš se je končala nekajdnevna drama z ugrabljenim letalom nemške letalske družbe Lufthansa, v katerem so pripadniki zahodnonemške skrajno levičarske skupine Baader-Mainhof držali kot talce potnike letala in zahtevali, naj oblasti izpustijo iz zapora vodje te skupine. Trije od vodij teroristične skupine, Andreas Baader, Gudrun Ensslin in Carl Raspe naj bi v zaporu naredili samomor.

V Salzburgu se je začel sodni proces proti glavnemu tajniku Narodnega sveta koroških Slovencev Filipu Waraschu, ki je bil obtožen »vzpodbujanja k terorizmu«.

Sreda, 19. oktobra 1977

Predsednik Tito je končal tridnevni prijateljski in uradni obisk na Portugalskem in odpotoval v Alžirijo, kjer ga je na letališču pričakal predsednik republike in sveta revolucije Huari Bumediën.

Zadnji dan obiska na Portugalskem je predsednik Tito sprejel tuje diplomate, akreditirane na Portugalskem, ter naše delavce v tej prijateljski državi.

Posebna publikacija »Indo-Yugoslav News«, ki izhaja v Kalkuti, je posebno številko posvetila jubilejem predsednika Tita.

Četrtek, 20. oktobra 1977

Član predsedstva CK ZKJ Petar Stambolić je v Atami na Japonskem v imenu predsednika Tita in ZKJ pozdravil udeležence 14. kongresa komunistične partije Japonske in poudaril, da je »socializem svetovni proces«.

V Mariboru se je začelo 12. Borštnikovo srečanje gledaliških skupin. Salzburško sodišče je zaradi pomanjkanja dokazov oprostilo Filipa Warascha.

Petek, 21. oktobra 1977

Predsednik Tito se je po večdnevni obiskih v Franciji, na Portugalskem in v Alžiriji vrnil domov. Obiske je ocenil kot zelo uspešne, plodne in koristne.

V Celju je bila proslava ob 20-letnici klubov OZN v Sloveniji, na kateri so podelili priznanja dvaintridesetim mentorjem.

Sovjetska zveza kot pogoj za svojo udeležbo na ženevski konferenci o Bližnjem vzhodu zahteva, da se konference udeležijo tudi predstavniki palestinske osvobodilne organizacije.

Sobota, 22. oktobra 1977

Dvainštirideset držav, članic OZN, je od te organizacije uradno zahtevalo, da zaradi vse pogostejših ugrabitev letal vnese v dnevni red tekočega zasedanja generalne skupščine točko o varnosti v civilnem letalskem prometu.

Londonski radio je v stalni oddaji »Svet danes« predstavil Jugoslavijo in zelo pozitivno ocenil jugoslovanska prizadevanja za mir in boljše odnose v svetu.

Ponedeljek, 24. oktobra 1977

Predsednik ZIS Veselin Djuranović je odpotoval na Poljsko, kjer se bo s predsednikom ministrskega sveta Pjotrom Jaroszewiczem in drugimi člani delegacije pogovarjal o medsebojnih stikih in sodelovanju.

Sekretar IK predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc je v Beogradu odprl mednarodni sejem knjig.

Stane Dolanc

To nam ni v čast

Medtem ko so bile vse štipendije za otroke delavcev, ki so v dosedanjem šolanju pokazali izredne uspehe ter se izkazali kot prizadevni aktivisti (v raznih samoupravnih organih, v družbenopolitičnih organizacijah in podobno), podeljene pravočasno in brez posebnih težav, pa se je pri štipendijah za mlade delavce pokazalo presenetljivo dejstvo – namreč to, da v vsej Sloveniji ne moremo najti 80 mladih ljudi, ki bi želeli s pomočjo štipendije Titovega sklada izpopolnjevati svoje znanje!... Prav bi bilo, da odgovorni organi natančno analizirajo letošnje napake in poiščejo ustrezne rešitve za nadaljnje delo. V nobeno posebno čast nam namreč ni, da v letu jubilejev tovariša Tita ne zmoremo izpeljati takšne akcije, kot je strokovno izpopolnjevanje najspodobnejših mladih delavcev s pomočjo štipendij Titovega sklada.

MLADINA – 29. september 1977

Bolj k ljudem

Sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Mirko Popović je v pogovoru s časnikarji med drugim dejal:

– Mi, kot zveza komunistov, se moramo boriti za vsakega človeka, za njegovo angažiranje v samoupravnih organizacijah in za njegov dominantni položaj v družbi. V tem smislu je potrebno izvršiti temeljne spremembe v metodah in načinu dela organizacije in članov zveze komunistov, ki so bile, doslej, vse preveč obrnjene k sejam, zaključkom in vse premalo k ljudem.

DUGA – 1. oktobra 1977

Zakaj in do kdaj?

Se naprej se na javnih mestih, ob cestah in ulicah, bohotijo table s Zimmer in drugimi reklamnimi napisi v tujem jeziku. Obžalovanja in pomilovanja hkrati je vredno trdovratno vztrajanje posameznikov, da si s takšnimi tujimi, (nemškimi ali slovensko-nemškimi) napisi jasno postavljajo znamenje svoje hlapčevske ponižnosti in nacionalne krhkosti (samozaničevanja). Takšne tuje in dvojezične navlake je žal največ prav na obmejnih območjih. Na Gorenjskem, od Rateč in Podkorena, v Gozd Martuljku, na Jesenicah, Bledu, v Ribčevem Lazu, Bohinju, Naklem pa vse do najbližjih ljubljanskih predmestij, posamezni lastniki zasebnih turističnih sob, vinotočev in gostišč, kot da kar tekmujejo, kdo bo imel bolj vidno izpostavljeno tablo s takšnimi napisi.

KOMUNIST – 10. oktobra 1977

Boj, ne pa sprava z »Žeboti«

TELEKS: »Vi hočete s svojim pisanjem ohraniti v mladih ljudeh zavest, ki naj bo trajna, kot je lahko trajna dobra knjiga?«

VIPOTNIK: »Rad bi napisal, da se je treba bojevati za svobodo, da se je treba bojevati za utrditev in razširjanje tistega, kar smo dosegli, in za utrjevanje tega, kar bomo še ustvarili. Rad bi povedal, da bodo mladi vedeli, ker nimajo izkušenj, kot jih imamo mi, ki smo šli

skozi bitke z raznimi političnimi strankami pred vojno in v boju med NOB in po vojni, da se bodo znali odločati na razpotjih in oceniti, kaj je prav, kaj je napredno. Rad bi, da bi spoznali, da ni mogoče nasadati lažem samozvanih ljudskih tribunov, ki razglašajo neko spravo, ko se je treba bojevati. Da bodo znali braniti priborjeno.«

TELEKS: »Razgrinjate, kako ravna človek, ko se mora odločati, in zraven hočete povedati, da nekakšna zlagana krščanska ljubezen v takšnih trenutkih ni mogoča?«

VIPOTNIK: »Dokler smo mi še tu, lahko neprestano opozarjamo na to. Toda – doseči moramo, da se bodo rodovi, ki prihajajo za nami, zavedali tega, kaj pomenijo lizuni, ki se še vedno oglašajo odzunaj, različni »Žeboti«, ki iščejo najrazličnejše možnosti, celo v okviru socializma, po njihovem kopitu seveda, za drugačno družbeno ureditev, v kateri bi tudi sami dobili svoje mesto.

In v takšnem položaju je še kako važno, da je mlada generacija trdna v svoji zvestobi revoluciji.«

TELEKS – 14. oktobra 1977

V Lendavi brezplačni učbeniki že šest let

Osnovni sklad učbenikov za leto 1971 so v Lendavi ustvarili tako, da so učenci ob koncu šolskega leta pustili učbenike v šoli, od občinske izobraževalne skupnosti pa so šole za nabavo učbenikov dobile 250.000 dinarjev. Vsako naslednje leto je občinska izobraževalna skupnost dodala k sredstvom, ki jih prispevajo šole same, za nove učbenike, še 100.000 dinarjev. Lani so uvedli tudi obrabljeno na knjige, ki je znašala 5 dinarjev, letos pa 8 dinarjev. (V letošnjem šolskem letu občinska izobraževalna skupnost še nima sredstev za brezplačne učbenike!)

V skladu je zdaj 30.000 učbenikov.

Delo v šolah poteka nemoteno, saj ima vsak učenec svojo knjigo. Pa še eno pomembno vlogo imajo ti učbeniki. Učenci se zavedajo, da se bodo iz njih učili še drugi in zato nanje tudi pazijo. Tako se razvija pravilen odnos do knjige in še več, do družbene lastnine.

DELAVSKA ENOTNOST
– 1. oktober 1977

Film in revolucija

Scena iz »Uziške republike«

Sarajevski profesor je navedel kot primer film »Most« Hajrudina Krvavca, v katerem »srečen fant neizgledno meče nož med razširjene prste«. Ta junak se dvobojuje z nemškimi tanki, s tročevnim polavtomatskim topom za boj proti letalom. Top sploh ni prilagojen za boj proti pehoti, ker ne more streljati pod ostrim kotom.

In najbolj smešno pride na koncu:

Zgodi se, da po gledanju filma (ali res samo tega?), malček vpraša očeta: zakaj namesto na vikend, ne gredo v revolucijo? »In zato,« je dodal dr. Muhvić, »je nam, kulturnim ustvarjalcem, ki so ideologijo Zveze komunistov Jugoslavije sprejeli kot svojo življenjsko opredelitev, mnogo več do resne kritične misli o revoluciji, kot do njene vulgarne apologije. Naj socialistični realizem mirno spi.«

Razmišljanje o socialističnem realizmu, je Muhić sklenil z besedami: »Mi ga ne bomo budili!«

NIN – 16. oktober 1977